

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu : 30 cèntims. - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Ja tenim de tot, fins crisis de Govern!

PERTANY A LA BIBLIOTECA DE L'OPINIÓ

DEL BANC VERMELL A L'OSTRACISME

Una lliçó de modèstia

Espectacle enternidor, el de *La Feu de Catalunya* i *El Progreso*, posant-se al costat del senyor Lluhi, a propòsit de les seves diferències amb el senyor Macià! Aquesta coincidència d'ambdós antics adversaris, només agermanats per llur revelliment... són aquells de l'any 6 i de l'any 9, els radicals i els regionalistes!—aquesta coincidència és colpidora. Un mateix instint, el de conservació, els inspira. L'hegemonia del senyor Lluhi i els del seu grup dintre l'Esquerra era llur millor esperança. Significava la desapa-

que, de moment, interessa a tots els catalans amics del prestigi de la seva terra. Encarriada així la qüestió, nosaltres farem una afirmació categòrica, que, al fons, no és més que la repetició del que dèiem l'endemà de les eleccions de diputats per al Parlament de Catalunya. MIRADOR considera que la desaparició d'aquesta colla facilita extraordinàriament l'evolució normal de la vida política de casa nostra. Amb ella cessa d'actuar un obstacle que feia impossible una ampla col·laboració de totes les forces d'es-

El govern civil, més aviat pretext que autèntica poma de la discòrdia

riació d'una veritable política d'esquerra a Catalunya. I això interessava a la Lliga, perquè és un partit de dreta; i als radicals, perquè són un fals partit d'esquerra. La Lliga, tenint enfront una política, que de falta d'empenta, resultava conservadora, estava segura de preponderar ben aviat ella, conservadora autèntica. Els radicals, amb aquesta absència d'actuació esquerrana, encara podien fer-se la il·lusió que els anys no els passarien per damunt i que eren encara uns galls com quan el senyor Lerroux feia de revolucionari de cambra de S. M. Alfons XIII.

Però aquests equilibris havien d'acabar malament, o tard o d'hora. Era inevitable. Ara és una divergència motivada per la provisió del Govern civil de Barcelona o una disputa constitucional. Motius fútils. Però la causa és més profunda. Precisament la trivialitat dels motius, comparada amb la magnitud de l'efecte, ens il·lustra a bastament sobre l'existència d'una causa profunda, essencial; categòrica, més enllà de les anècdotes; entre les quals, aquesta del govern civil n'és una. Si no s'hagués esdevingut, se n'hauria esdevingut una altra qualsevulla. No hi fa res: la qüestió és que, obrant la natura, amb les seves lleis inexorables, hauria produït idèntic resultat en tots els casos.

I, quina pot ésser aquesta causa primera? Al nostre entendre és molt clara i concordant amb la remarca inicial d'aquest comentari, quan dèiem de l'actitud que han adoptat els portanteus de la Lliga i els radicals, davant de la tivantor palesada entre els senyors Lluhi i Macià. Actitud motivada perquè l'abassegament del govern i les directives polítiques de la colla del senyor Lluhi (grup *Opinió*, com diu la veu popular) eren la garantia més ferma de la ineficàcia i desballestament del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya. L'instint de conservació, dèiem, feia preferir el govern *opinionari* als polítics de la Lliga i el Partido Radical. Aquest mateix instint de conservació ha servit de revulsiu a determinats sectors de l'Esquerra. Vetaquí tot.

I, posats a fixar-nos-hi, no és cert que resulta ben còmica l'actitud d'uns elements que ara s'envaneixen de l'ajut que reben de la Lliga i el radicalisme, i, ahir, feien grans escarafalls perquè el senyor Anguera de Sojo era felicitat pels senyors Ventosa i Calvell i Rahola?

Totes aquestes extravagàncies, i moltes més, esdevenen quan els homes no pensen ni prenen més guia que la vanitat i el personalisme.

Totes les discussions que es fan al voltant dels diversos pretextos que es donen per explicar la ruptura sorollosa entre el grup *Opinió* i la resta de l'Esquerra Republicana de Catalunya, són ben ocioses. És possible que, examinats d'un a un, tan aviat semblaria que tenen raó els uns com els altres. Però totes aquestes anècdotes, pels que no militem dintre el partit d'Esquerra, tenen poc valor. Per nosaltres només hi ha un fet. L'anul·lació, o almenys la minva considerable del poder que dintre el partit que ara governa Catalunya, ha sofert el grup del senyor Lluhi i els seus amics. Aquest fet, mirat en si, és un bé o és un mal per a la nostra pàtria? Vetaquí el que ens sembla

De Dijous — a Dijous

Els carrers de la ciutat

Aquest títol no fa referència al famós film, obra mestra de les pel·lícules de gangsters.

Es refereix als carrers de la ciutat de Barcelona, i no pas als vells carrers per dedicar-los una "flor natural" de Jocs Florals i glossar l'encant soblat que acarona llur cantor.

Els carrers de Barcelona, tant els vells com els nous, tenen avui tot de coses sobtades que no són precisament encants ni són gaire acaronesores de qui hi passa, ho faci a peu o en qualsevol vehicle.

Potser exagerariem si diguéssim que són els més deixats que pugui posseir qualsevol gran ciutat del món; però no deu trobar-se gaire lluny de la veritat l'afirmació que ben pocs carrers importants poden oferir una semblant mostra d'incúria.

Aquest estat ja fa temps que dura.

Mesos enrera, uns treballadors acomiadats d'una empresa que treballa per a l'Ajuntament, es dedicaven a desempedrar algun tros de carrer, en senyal de protesta.

Els alcaldes — n'hi havia un d'efectiu i un o dos més d'accidentals — que es succeïen mútuament en la possessió de la vara, també mútuament es deixaven l'un a l'altre la feina d'acabar amb aquelles manifestacions de protesta.

Ara això no passa; i potser sense que les autoritats hagin fet gran cosa per arreglar-ho. Aquesta petita qüestió es devia resoldre per ella sola. Però els carrers no s'arreglen per ells sols, i, encara que actualment no hi hagi, com aleshores hi havia, gent que els espallís de cop, s'espallen cada dia una mica més, perquè, això sí, espalliar-se per ells sols ho poden fer.

I que n'estan tant d'espallats i mal entretinguts, que ni caldria parlar-ne, perquè tothom ho comprova cada dia passi per allà on passis, tothom ho sap, menys l'Ajuntament, pel que sembla, que és qui se n'hauria d'adonar primer que els ciutadans.

No parlem ja de les barrades extremes, ni de certs carrers de la Barcelona vella, però on és més difícil de transitar que per muntanya. Les vies més cèntriques i de més previsions ofereixen un estat lamentable, del qual només es deuen aprofitar als tallers de reparacions de vehicles, que no s'entenen de feina repassant cotxes desllorigats i molles trencades.

No és just, és clar, que els barris apartats tinguin els carrers en mal estat, perquè totes les parts de la ciutat mereixen el mateix tracte. Però encara és pitjor que les vies principals, que són les que vanitosa-ment s'ensenyen als forasters, siguin més pròpies d'un aduar africà o d'un poble estepari abandonat, que no pas d'una ciutat d'un milió d'habitants amb legítimes pretensions de no ésser simplement una gran-diosa aglomeració humana, sinó d'ésser una ciutat, és a dir, una població neta, endreçada, confortable i ben urbanitzada.

Està molt bé que hom es preocupi de dotar Barcelona de tot de coses de gran ciutat, però tal d'afavorir la vinguda de forasters. Però també cal que hom n'afavorixi l'estada, i, així mateix, procuri que els que hi fem una estada continua, no ens hàgim d'averonyir de la deixadesa en que ens fa viure la nostra corporació municipal.

C. R.

MIRADOR entra amb el número pròxim, en el cinquè any de la seva vida. Amb aquest motiu, la setmana que ve publicarem un número extraordinari.

MIRADOR INDISCRET

L'home i el simi

Fa molt temps, Pere Comes retratava amb poques paraules l'arribisme polític de Pujol i Font. Deia l'ex-conseller de Justícia i Dret, del seu company de redacció de la vella *Opinió*:

—Es com un mico; li poseu una canya davant, i de seguida s'enfila. L'heu d'estirar per la cua cada dia, i si us distreieu una mica ja torna a ser a dalt.

Sembla que aplicant-li aquest procediment, En Pujol i Font no ha estat diputat al primer Parlament de Catalunya.

Ara, en els moments desfavorables al grup de *L'Opinió*, En Pujol i Font no pot disimular una certa satisfacció. I aplica als seus vells companys allò que ells li aplicaven abans:

—Són uns arribistes, Comes, Lluhi i Xirau. Han fet com els micos: els han posat una canya davant i s'han volgut enfilem tant que han caigut de nassos. Els ha mancat qui, de tant en tant, els tirés la cua.

El zel dels caporals del general

Dilluns, a les onze del matí, el conseller de Governació, senyor Terradellas, ja havia recollit i empaquetat tots els seus papers particulars del departament. El seu secretari estava desolat, alcaigut. Mirava quasi agonitzant com En Terradellas anava de caixa a caixa regirant amb febre tots els papers.

En aquell moment va entrar En Duran, un dels caporals del general Dencàs.

Al cap de cinc minuts sortia, esverat, de la Conselleria de Governació i anava a trobar En Miquel Badia que corria, també, pel Saló de Sant Jordi.

—Cal evitar aquesta mala jugada que ens volen fer — li deia —. Com s'ho farà En Dencàs, sense els papers que En Terradellas se n'emporta, quan prengui possessió del departament?

Les incalculables

reunions de dilluns

La majoria dels periodistes que fan informació política, tot i sabent que una profunda crisi es tramitava, s'havien d'accontentar, dilluns al matí, amb recollir les quatre declaracions que quatre diputats despistats feien pel Saló de Sant Jordi.

Hom sabia que precisament en aquella hora hi havia tres reunions importants, però hom no sabia ben bé on ni qui estava reunint. Mentrestant, anaven arribant alguns delegats de les comarcals de fora, amb la son als ulls, a veure si els consultaven.

Una indiscreció va permetre de saber que hi havia una reunió a la Casa dels Canonges, amb el President, una altra a la Secretaria de l'Esquerra, amb En Companys, i una altra a la Comarcal, amb En Dencàs. Algú assegurava que també estaven reunint alguns altres grups i va afegir:

—Això no és una crisi de Govern; això és una crisi clandestina!

Ens va semblar que Joan Casanoves as-sentia.

El ministre del dilluns

Crisi del Govern de la Generalitat. Aquesta vegada sembla que va de debò. Al Saló de Sant Jordi, dilluns al migdia, hi ha l'anunciació suficient perquè els diaris puguin dir que hi ha expectació.

—El nostre vell conegut Ferreras i Duran, amb molt de paperam en blanc sota l'aixel·la, entra i surt, cada cinc minuts, del departament de tots els consellers dimittits. Ningú no li pregunta res i diu a tothom que no pot fer declaracions.

Les anades i vingudes del distingit mar-resà són tan frenètiques que un periodista exclama:

—Ja tinc el ministeri: president, Macià; vice-president i Cultura, Gassol; Hisenda, Ferreras i Duran; Governació, Ferreras i Duran; Obres Públiques, Ferreras i Duran; Sanitat, Ferreras i Duran; Treball, Ferreras i Duran...

—I En Ferreras i Duran? — preguntat un distret.

A la recerca d'alguna cartera

El diputat Canturri, de Lleida, el senyal de l'Esquerra en el Parlament, semblava el contrintant més perillós de Ferreras i Duran, almenys vist des del Saló de Sant Jordi.

També entrava i sortia dels ministeris, frenètic, però sense cap paper a les mans.

Però una vegada que entrà al departament d'Agricultura i Economia, en sortí amb una grossa cartera sota el braç. Hom no sap d'on l'havia tret. Potser la portava per a En Pere Mias? I es creuà, somrient, amb En Ferreras i Duran.

—Ja tenim dos ministres — hom comentà.

Un del grup de *L'Opinió* saltà, ràpid: —Ministres, dieu? Més aviat semblen carteristes.

Liceu, 1933

Passadissos del Liceu. Conversen unes autoritats barcelonines. Negre i blanc dels fracs i dels smokings. Passen unes dames sumptuosíssimes. Al seu darrera, uns cavallers impecables. Algú els saluda i inicia unes presentacions. Una frase:

—Ens vàrem conèixer a la presó... La tapisseria de les butaques buides dels propietaris va tornar-se, encara, més vermella.

L'afortunat Sr. Roca

Divendres passat, a la Granja Royal van celebrar una festa, i com a número d'atracció màxima van fer un sorteig entre els assistents, el premi del qual consistia en un viatge a Estoril, la platja portuguesa de moda on passen temporada els evadits de Villa Cisneros i on sojornà aquell tal Blanes, autor de l'agressió al diputat i poeta Ventura Gassol.

L'afortunat, un senyor que es diu Roca, fou objecte de tota mena de felicitacions i de brometes per part de les seves amistats presents a l'acte, que li feien remarcar l'oportunitat que li proporcionava aquest viatge per saludar els monàrques evadits.

Això va tenir la virtut d'amargar l'existència del bon senyor Roca, que de moment es resistia a acceptar el premi per por que el prenguessin per monàrque i li aplicassin la llei de defensa de la República. A darrera hora, però, va depositar la seva actitud i acabà demanant preu per poder fer el viatge en companyia de la seva senyora.

Cada vegada més fort

Tan obligatori com que tot èxit es celebri amb un àpat, és que aquest acabi amb discursos. I així va passar en l'ofert divendres passat a Josep Maria de Sagarra per haver obtingut dos premis literaris.

Els oradors foren els senyors Estanislau Duran Reynals, Pere Rahola i Joan Casanoves. La cosa va anar en crescendo. El primer oferí el banquet. El segon declarà haver llegit *El Comte Arnau* durant una convalescència. El tercer digué que l'havia llegit a l'exili.

En aquest moment, Joaquim Ventalló digué als seus veïns de taula:

—Ara haurà de parlar algú que l'hagi llegit a la pressó.

Si ho entenem, que ens pelin

Entre les moltes coses cordials i laudatòries que Joan Casanoves pronuncià, algú es fixà en aquesta, dirigida directament a l'homenatjat:

—...ets l'expressió col·lectiva de la vida social de Catalunya.

Però els homenatjats han d'estar protocolàriament emocionats i no poden exigir que tot el que els diuen vulgui dir alguna cosa.

Moralina

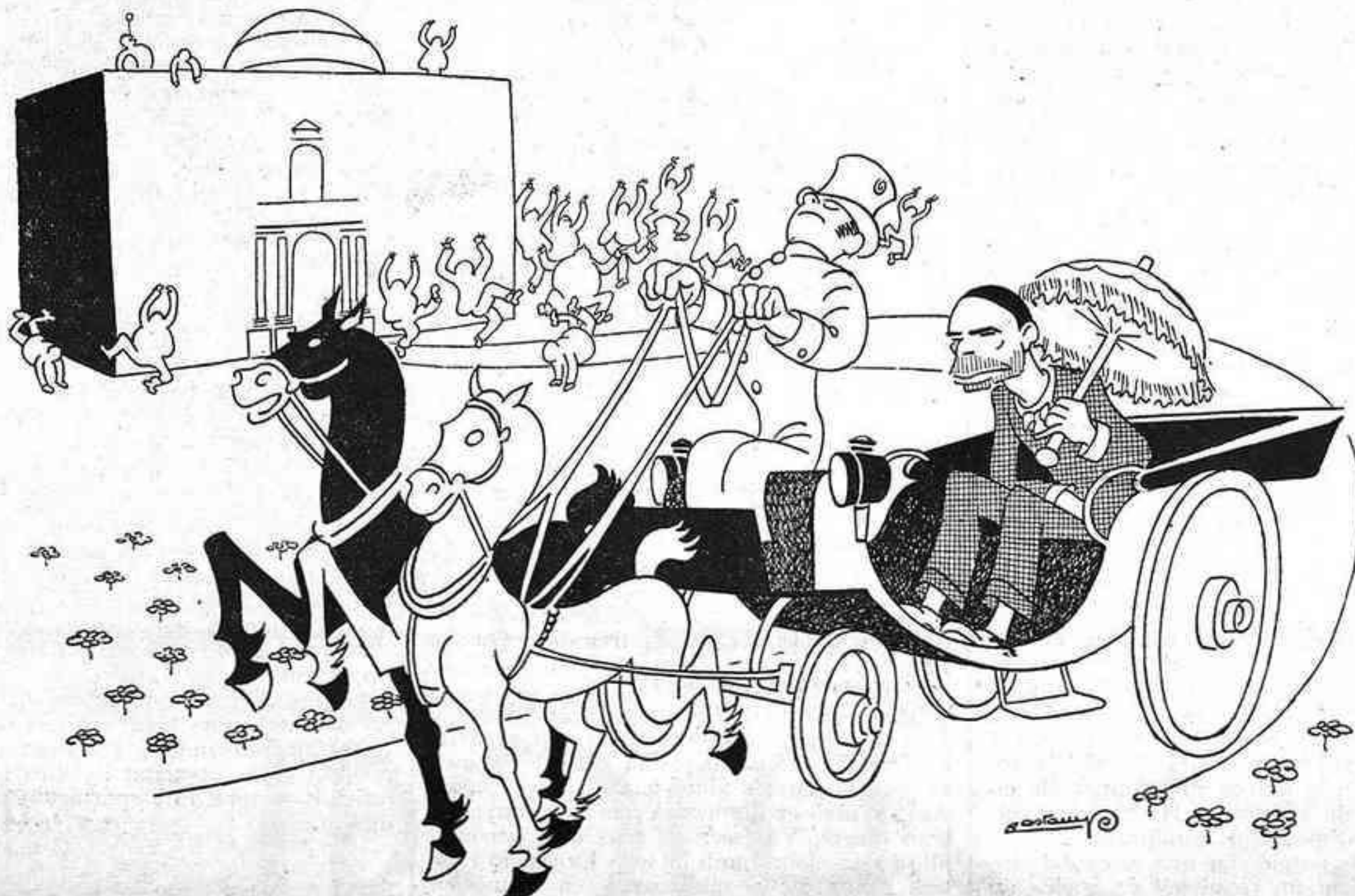
Per a la inauguració del Teatre Principal de Palma de Mallorca, s'havia pensat un programa, un dels números del qual era una exhibició de danses clàssiques per la ballarina Elsa Longoni, una noia suïssa que aquí a Barcelona es dedica a fer conservar, amb gimnàstica apropiada, la línia i la flexibilitat a bon nombre de senyores distingides (entre elles, com, dit el que precedeix, és un pleonasme advertir-ho, no es compta l'Aurea de Sarrà).

Havia d'acompanyar la dansarina, l'arpista Rosa Balcells. Almenys aquest era el propòsit dels organitzadors. Però no ha pogut ésser així. El pare de l'arpista rebutjà indignadíssim el que a ell li semblava un vergonyós contuberni: no vol que la seva filla aparegui en un escenari acompanyant cap ballarina, per clàssica que sigui.

Un compromís

La setmana que seguí a la mort del mestre Vives, l'Ajuntament va acordar, com a homenatge al mestre, que el primer concert que donés la Banda Municipal fos integrat per obres del mestre desaparegut.

Els regidors segurament ignoraven (?) que entre En Vives i En Lamote les relacions no eren el que se'n diu cordials del tot, i ara es troben que la Banda no té assajada cap peça musical de Vives i, per tant, sembla que fins Nadal no podrem tornar a sentir la Banda, a no ésser que l'eximeixin d'aquest compromís que li pesa com una llosa.

"EL CONGRES ES DIVERTEIX" (opereta cinematogràfica)

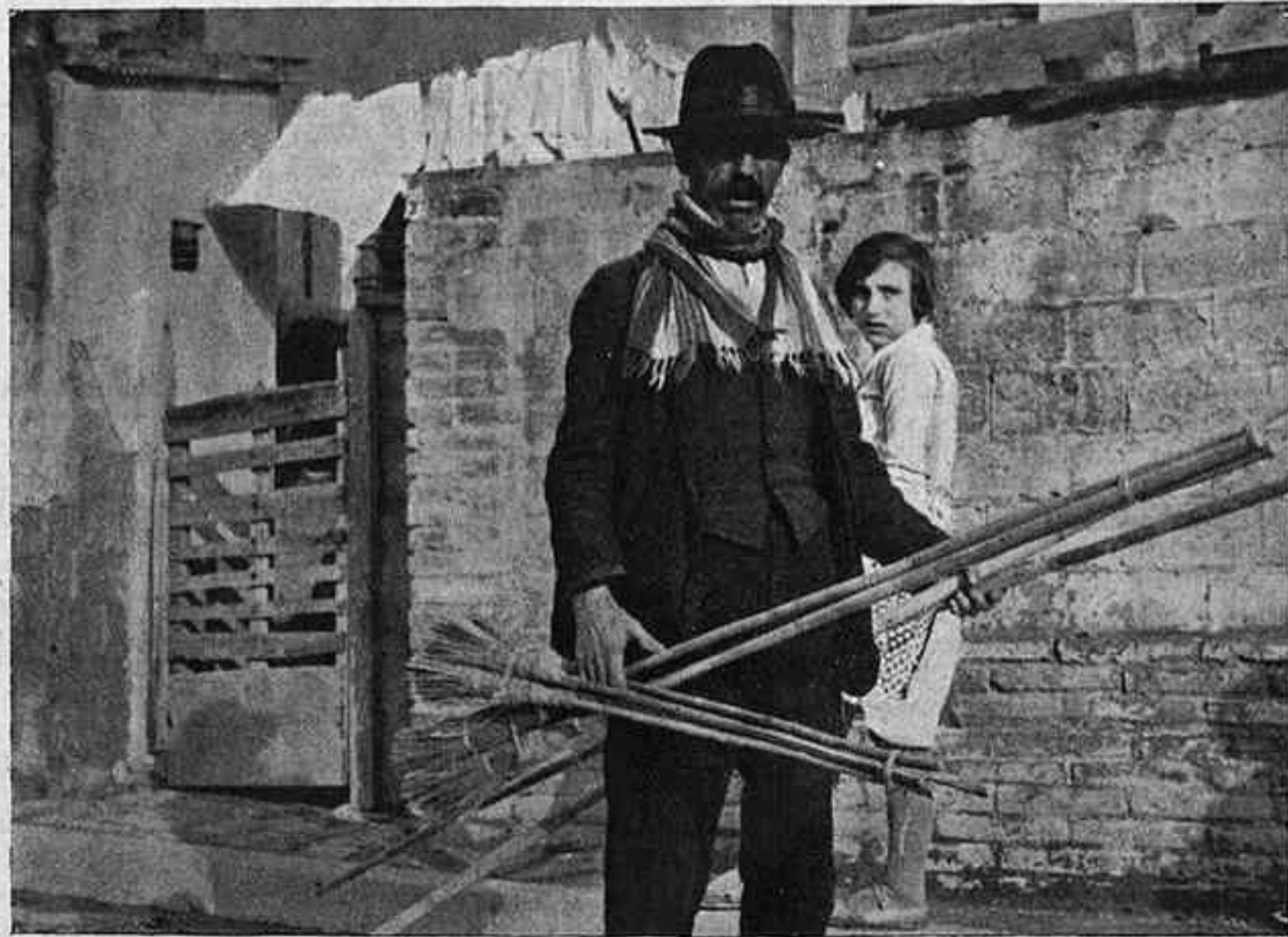
Lluhi. — Només ha estat un somni!

Principals nuclis de la gran escampadissa

(Acabament)

Malgrat l'extraordinària imantació que exercix Barcelona pel seu caràcter de gran ciutat sobre l'emigrant murciano-almerià, el fort dels contingents emigratoris no es detura pas a Barcelona: la gran ciutat no és més que una escala de la seva ruta; la definitiva, ho foren de primer els nuclis miners i fabrils de Catalunya, després el Migdia francès.

A hores d'ara, no es pot localitzar massa; si ho voaguéssim fer amb precisió, hauríem

Tipus característic de l'immigrant murciano-almerià (Foto Barnapress)

d'enumerar un enfilall de pobles inacabables, n'hi figurarien centenars.

A poca diferència, la vida és per l'estil en tots els nuclis d'immigrants. Ja en presentarem un, La Torrassa, com a tipus. Per tant, no repetirem coses ja dites. Només, a tall d'apèndix del nostre reportatge, parlaré dels principals nuclis escampats al llarg del Besòs i el Llobregat i donarem algunes dades sobre l'emigrant al Migdia francès.

SANT ADRIÀ I SANTA COLOMA

Sant Adrià del Besòs i Santa Coloma de Gramanet són poblacions industrials a simple vista. Aquesta unitat, des del punt de vista de la nostra informació, encara s'accentua.

Santa Coloma de Gramanet, que aquests cinc anys darrers ha crescut amb velocitat vertiginosa, ja és una població murciana. Diguem-ho confidencialment: si l'Ajuntament en pes no el formen murcians, és perquè aquests han badat llastimosament. D'una banda deixaren apropar les eleccions sense preocupar-se d'inscrure's al cens i propagaren massa el *No votar*, i té, ara no manen, almenys directament.

Però influeixen. Ara explicarem un cas. Parlant del creixement urbà de Barcelona, l'alcalde de Santa Coloma va dir fa uns mesos en unes declaracions públiques en un diari d'aquesta ciutat: «Existen dos grups de cases barates, creades per obra i gràcia de uno de aquellos decretos de la Dictadura, en virtud del cual unos señores vinieron aquí y, sin solicitar ninguna clase de permiso, se apoderaron del terreno que les convino y edificaron los grupos de casas baratas, a los que nos importaron una serie de familias, la mayor parte de ellas indeseables, procedentes de Murcia y otros lugares de España, pobres y llenas de lacras morales. Lo menos que podría hacer ahora el Ayuntamiento de Barcelona es quitarnos de enmedio a esta gente que tanto nos perjudica. Además estimo que a Barcelona no le conviene nuestra agregación, porque francamente, creo que agregarían un hueso.» Què havia dit! Tot seguit aparegué una mena de manifest adreçat a «la opinió de Santa Coloma», en el qual es posava l'alcalde com un drap brut. S'acostaven eleccions i aquest hagué de rectificar i negar les manifestacions, i àdhuc afirmar públicament que sempre havia estat convençut que aquells forasters donaven vida, prosperitat i progrés a la ciutat.

MONTCADA

A Montcada hi ha tants immigrants i gràcies a això ha canviat tant de fesomia, que ja no la coneixen ni els que en són fills. Ja no és la població agrícola i una mica industrial que era; en pocs anys s'ha tornat una població cosmopolita, encara que d'un mostruari de cosmos no gaire variat: murcians, almerians i algun que altre català. Vaig barrejar-me entre els nois que sortien saltant i cridant de l'escola instal·lada a casa la Vila; d'entremig d'aquell formiguer en ebullició no en sortia cap mot català. Ja havia desesperat de sentir-ne quan tres rerasagats traspassaren la porta com un grapat de bales de jugar: «En tinc quinze i no pas setze; és que tens pa a l'ui?» Me'ls mirava amb una mica d'emoció i tot. Quasi em semblava que els tres marces eren els sobrevivents d'un poble extingit.

Pels carrers de Montcada us poden assenyalar fins a quaranta membres destacats dintre la F. A. I., dels quals només un és català.

Del que em digueren per Montcada es desprèn que els treballadors de l'Asland cobren un jornal apreciable i gaudeixen de bastants atencions de caràcter social. Per aquesta raó Montcada o l'Asland és per als immigrants una mena d'estel d'Orient que els condueix des de les seves llars fins al Vallès. Tant és així, que cert dia una dona anà a trobar l'alcalde dient-li que d'una manera o altra li havia de trobar feina per al seu fill. Li calia; ho havia de fer, i prou. El batlle s'excusà. No era ja difícil, sinó quasi impossible. Si; ja era llavors, ja, és clar; però, concretament, quant temps feia que cercava feina? La dona respongué:

—Pues, no sé; mucho tiempo: hará como unos ocho días...

Per l'espai que ocuparien i perquè dirien que són tendencioses, renunció a retrans-

metre les coses que m'explicà el més modern ex-alcalde de Montcada, que fou perseguit a trets pels carrers fins a la porta de casa seva.

RIPOLLET-SARDANYOLA

Uns quilòmetres més amunt de Montcada, és cartell de l'estació diu Sardanyola-Ripollet. Però nosaltres hem invertit els noms, perquè és a Ripollet on resideix la més gran part d'immigrants. Montcada té una fàbrica imant, l'Asland; Ripollet-Sardanyola en té

altra de les poblacions murcianitzades de Catalunya, degut als miners de les jaciments saliners. S'úria seguiria immediatament.

L'ESCAMPADISSA

Però ja hem dit en començar que no calia localitzar; els sectors immigratoris s'escampen pel mapa de Catalunya com un grapat de perdigons llençats amb força sobre l'enrajolat. Aquest augment es pot comprovar més bé que enllac en les comarques tarragonines. Un any enrera, pel Camp de Tarragona no se n'havien vist. Unicament passaven de llarg a bord dels transmissersians. Un tant per cent, més aviat disminuït, feien una breu estada a la capital. A quatre passes de la carretera per on passen hi ha dos casals on els emigrants fan nit en algun recó, embolcallats amb la seva manta; hi tenen també uns fogons per coure una mica de menjar.

En les darreres collites d'avellanes, raim i darrerament d'olives, per tot el Camp s'han vist molts murcians que ja s'han instal·lat d'una manera definitiva als pobles de per allí. Com que molts d'aquests arribats de nou es llogaren a baix preu, és a dir, rebentaven els jornals costumers, la indignació popular, en alguns llocs, arribà a la incandescència. Si aquesta no provocà cap aldarull seriós, és perquè el país és massa ric i la gent no té ganes de posar-se pedres al fetge. Per la part nord de la província, la invasió ja es palpa. El dia 19 de gener vaig parlar a l'estació d'Alcover—poble sense cap mena d'atractiu immigratori—amb vint murciano-almerians que acabaven de baixar del tren amb les seves maletes relligades amb sogues.

EL MIGDIA DE FRANÇA

Ja ens hi hem referit repetidament. Hi ha una fortíssima emigració, que es localitza en l'extensa zona tancada per un rectangle que formen Narbona, Marsella, Grenoble i Lió. Fora d'aquesta regió n'hi ha ben pocs: unes engrunes al Rosselló i unes altres a Bordeus i París.

Les nostres informacions sobre aquest punt han estat possibles gràcies als bons serveis del nostre amic de Béziers, Sebastià Sutrà, que coneix els camins del Migdia francès com les ratlles del palmell de la seva mà.

La gran majoria dels emigrants entren per Marsella, on són recollits pel parent o amic que els posarà en contacte amb la feina i

tar que per aquelles anyades molts ja les abandonaven i s'establien per allí o retornaven a la pàtria i s'fincaven una miqueta per anar fent la viu-viu. No tots foren tan sortosos; d'altres, carregats de família i gens estalviadors, no avançaren cap diner i menen avui una vida miserable. No han pogut despendre's mai del costum d'anar a comprar a fiar. Tots van amb la libreta. Degut a haver molts aixecat el vol per retornar a Múrcia, oblidant-se de liquidar la libreta, en moltes localitats on viu un fort contingent immigrant, es veuen a les tendes uns rètols que diuen: «Pas de crédit. Vente exclusivement au comptant». A les mateixes botigues espanyoles de murcians, hi ha a la paret una d'aquelles estampes on es veu, en un cantó, un comerciant ventrú i lluent al costat d'una caixa de cabals, i, a l'altre cantó, un altre comerciant magre i desnarit i amb les mans a les butxaques exhaurides. El primer representa el que ven al comptat; l'altre, el que ven a fiar.

ALTRES NUCLIS

Cap a Gières, Lancey i Brignoud fa cap el *trop-plein* de Marsella. Hi ha barrriades senceres de murcians amb les seves botigues i tavernes, on passen les tardes del diumenge berenant, jugant a cartes i escoltant un fonògraf de gran trompa que engega les *seguidillas* del gran Angeïllo acompanyat del no menys gran Habichuela; per variar escolten les del Tena de Badajoz amb el guitarrista Mano... De vegades, els plans massa repetits del *cante jondo* provoquen les irades protestes dels clients francesos que juguen a botxes al pati del cafè.

LES COLÒNIES FLOTANTS

Abans, per a les veremes, n'hi anaven més de murcians que no pas ara, puix al veï país s'han dictat lleis controlant l'entrada de treballadors espanyols.

Els veremadors arriben a França els primers de maig per a romandre-hi fins a l'octubre. Acostumen anar homes sols, la gran majoria de Lorca. Després de les veremes en resten alguns que fan les feines més dures del camp. Per les veremes guanyen de 40 a 45 francs per vuit hores i tres litres de vi i, en altre temps només en guanyen de 28 a 30 i dos litres de vi per les mateixes vuit hores. De totes maneres, van quasi sempre a preu fet i, és clar, guanyen més de l'apuntat. Molts d'ells retornen de França havent gua-

Immigradets que ja creixeran (Foto Barnapress)

que abans ja els ha avançat el preu del pasatge, tant si vénen de Barcelona com d'Aguilas.

MARSELLA

Entre la Rue Peissonne, Avenue d'Arence i Avenue Camille Pélletan, i encara més a la barriada de Saint-Louis, hi ha uns vint mil espanyols d'entre els 40.000 que pot haver-hi dintre el terme municipal de Marsella. D'aquests 20.000 n'hi ha 18.000 de terres murcians. El barri al·ludit és purament murcià—una mena de sucursal dels de Barcelona—; àdhuc els comerços i indústries ho són: fabricaques d'espardenyes i xorrossos, i sense comptar les societats mútues, culturals i de recreo, hi ha tres cooperatives espanyoles. La major part dels homes de per allí treballen al moll i a recordar que el ciutatad que al moll de Marsella bufetejà Alfons de Borbó quan baixava d'un transatlàntic, era murcià. La immensa majoria de les dones renten i fan feines; força d'elles fan de *portueuses* al mercat de fruites a l'engròs, competint amb les napolitanes, abundoses i altes com torres.

És curiós que de tots els espanyols que hi ha per allí els murcians són els únics que no s'aclimaten als menjars francesos. Només tindran quatre francs, però menjaran bacallà al seu estil, moixama *noray* i *demàs fruits del país*. No comen mai cap formatge francès, sinó formatge *mancheço*, encara que se'n facin un ull de la cara.

LIÓ I VOLTANTS

Els de Lió i Saint-Etienne es poden classificar en una altra categoria. Se la passen més malament que els de Marsella. Per començar, ja enyoren el sol de Múrcia—el d'allí no s'hi assembla de res—i fins i tot el mateix de Marsella. Degut a l'actual crisi, les setmanades allí són de tres dies. Quatre o cinc anys enrera, hi havia famílies senceres que treballaven a les mines de carbó de Saint-Etienne, Terrenoire, Grand-Croix, Rive-de-Gier, Aïès, etc., on es guanyaven 45 francs per vuit hores (a totes les mines es treballaven les vint-i-quatre hores seguides); d'això es despendrà que es guanyaven bons diners. Va ésser els anys que, per ells, allò i Barcelona, amb la seva Exposició i altres grans obres públiques, eren l'Amèrica—en el començ del nostre reportatge ho consignarem—. Tornant a les mines, és de no-

L'APERITIV

El Dimoni. — Aquests darrers temps, alguna senyora m'ha parlat seriosament del dimoni. Això m'ha escamat una mica, i m'ha fet creure que el dimoni torna a estar de moda dintre de la bona societat. Jo quan era criatura sentia parlar del dimoni vagament, i no em feia mai un gran efecte. Aquest gran personatge, a principis del segle que som, havia anat bastant de cul per terra, i sobrevivia dins d'una esfera grotesca, familiar i immunitzada; les seves manifestacions més fortes eren aquell dimoni de cartó vermell vestit d'indiana, que servia per les representacions de putxinel·lis, i que als Quatre Gats d'En Pere Romeu arribava a les màximes preocupacions i a la fonètica més afuada; després hi havia el dimoni d'Elis Pastoret, que era el més bon jan i tenia l'espècialitat que avui tenen certes polítiques i que consisteix a ficar els peus a la galleda.

En l'època que al col·legi em feien fer exercicis espirituals, el dimoni intervingia d'una manera més decent i acreditada, en els sermons i en les lectures que ens etzibaven uns jesuïtes negres, enxarolats de veu, i amb marcades manifestacions polinèsies sobre el color trencat de llur pell. En aquests sermons, el dimoni era citat com un personatge que va per feina, i per una feina relativament desinteressada i poc divertida; es dedicava, per exemple, a endur-se'n a la butxaca de l'armilla el cor d'un nen que estava en pecat mortal, i coses per l'estil, molt poc remunerades. La intervenció més important del dimoni, segons la literatura ignasiana d'Aleshores, era en les lògies maçòniques. En les reunions dels maçons, segons aquella literatura, sempre sortia, en una hora solemne, un senyor alt, magre, amb barba i bigoti, que anava vestit de redingota, guants negres i barret de copa; aquest senyor s'amagava de vegades darrera de la cadira del president de la reunió i, si les coses anaven mal dades, es posava a presidir el mateix; dones bé, aquest senyor correctíssim i trist era el dimoni.

Sembla que en les negociacions del Canal de Suez, dutes a terme pel ministre Disraeli, va pendre una part molt activa i personal aquest dimoni del barret de copa, i molts periòdics de l'època atribuïren també la mateixa presència personal en tots els fets polítics que determinaren i asseguraren la Unió italiana. El dimoni correcte, poc sensual, vestit d'etiqueta, i preocupat per la política, és una invenció del segle XIX, i jo confesso que si no haguessin estat els jesuïtes, no me n'hauria donat, perquè quan vaig venir al món, el dimoni que assistia a les lògies maçòniques s'havia fet escàpol dels comentaris entre la bona societat.

En altres èpoques més remotes, en els bons temps medievals i renaixentistes, el dimoni tenia una importància especialment sexual. Hi ha molts llibres i moltes estampes que tracten de matèria demoníaca, en el sentit de presentar el personatge com un gran cràpula que no s'està pas de res, i inventa els trucs més desarrapats i més olles per incendiar la vida sexual dels inexperts i les inexpertes, especialment les persones que en aquella època feien vot de castedat. Això, en el contracte que al lliure pensament es feia des de les oficines confessionals, en el temps de les perruques empolvades i els fracs de martell, anà perdent prestigi, i el satanisme eròtic es convertí en un satanisme merament polític o que afectava punts d'interès material o de filosofia descolorida, fins anar a parar al dimoni de barret de copa, del qual parlava abans.

Però, com feia constar, aquestes darreres èpoques, la creencia de tots els països havia deixat estar el dimoni bastant tranquil. En el nostre país, un règim militar i eclesiàstic havia fet fugir del territori espanyol el dimoni corporal. Es veu que no tenien cap necessitat de mantenir el dimoni, i les lògies maçòniques es podien estar perfectament de reservar-li una cadira en la presència de llurs reunions.

Ara, d'ençà que tenim república, un sector del catolicisme ibèric torna a parlar de la presència real del dimoni d'una manera incívica i pertinax. Jo coneix una senyora que m'ha afirmat saber de molt bona fe que el cap del govern, senyor Azaña, va i pendre cafè tots els dimecres en un lloc determinat i allí es troba amb el dimoni. El dimoni, segons aquesta senyora, és un home de vestit una mica xulese, i d'uns bigotis com els que duia fa pocs anys el diputat Guerra del Riu. El dimoni explica al senyor Azaña les seves voluntats, allò que s'ha de fer i s'ha de deixar de fer; en una paraula, li inspira tot el pla de govern. Això que afirma aquesta senyora s'ho creuen uns quants centenars de senyores i senyors, i algun capellà i tot.

Aquí, entre els perseverants i exercitants, s'ha produït una lluita; uns són partidaris del pare Vallet, altres de la noia de Banyoles, altres del bisbe, altres dels jesuïtes, etc., etcètera, i entre aquests grups hi ha sectors que parlen de la presència del dimoni, de l'obra personal del dimoni, i de la mà directa del dimoni, amb una naturalitat i una seguretat inconcebibles. Els famosos fets d'Ezquioga han produït també una altra mena de dimoni real i esgarriarries que no se sap on anirà a parar.

En fi, el dimoni torna a estar de moda. És molt possible que moltes dames a hores d'ara ja se l'hagin trobat sortint de missa, amb una bufanda de seda de *gigoló* i un abric de color de mànec d'escombra.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

TOTS ELS DIES
Bacallà Costa Brava
i
Garrafa Xacoli
Plaça F. Macià, 3 (abans Real)
Rbla. del Mig, 19 - Tel. 22503

Ací acabo aquest reportatge, que vaig començar sense sospitar tota la importància que tenia el problema de l'emigració murciana. Ha estat tot fent-lo que se m'han aparegut moltes qüestions relacionades amb l'emigració. He procurat atendre les més importants, amb la intenció de desvetllar enverelles l'interès que mereixen. No he pretès per a aquests meus articles res més que un valor informatiu, i creient que aquest resideix en la veracitat i l'objectivitat, m'he esforçat sempre a no apartar-me'n en el més mínim.

CARLES SENTIS

1) Vegi's MIRADOR, núms. 195 a 198, 201, 204, 205 i 207.

L'ABAST D'UNA ENQUESTA

El problema de la immigració

Que la immigració incontroada de què són objecte unes quantes poblacions catalanes, Barcelona entre elles, és un fet greu que mereix un estudi i reclama, cada dia amb més urgència, unes solucions, no era cap cosa absolutament desconeguda. Això sí, era, i és encara, una qüestió que no sembla pas haver cridat l'atenció dels poders públics.

L'enquesta amb tanta consciència duta a terme en aquestes mateixes pàgines pel nostre col·laborador Carles Sentís, haurà fet el gran servei d'expandir el coneixement dels problemes que aqueixa immigració planteja

Però, al costat de les mesures restrictives que nosaltres puguem posar en pràctica, hi ha alguna cosa, de solució més lenta, però més eficaç, que totes les limitacions per draconianes que siguin. Aquesta cosa és atacar l'arrel mateixa del mal, i és per aquest cantó que el problema és de la incumbència del govern espanyol, i agafa una amplitud que sobrepassa els interessos catalans per afectar els espanyols en general.

El fet de l'emigració murciano-almeriana, que és la que principalment ens envaeix, no és més que una forma del que passa a

Com viuen molts immigrants

i cridar sobre ells l'atenció que es mereixen. I, sobretot, aquesta enquesta té el mèrit d'haver acudit a les fonts de la immigració, d'haver-ne estudiat les causes, sense atendre les quals no pot tenir solta ni eficàcia cap solució que es pretengui donar al problema.

Pot establir-se una connexió, també, entre la nostra enquesta i un interviu amb el nostre amic J. A. Vandellós (MIRADOR, n.º 200), on es remarcava la minva de la prolificitat dels catalans paral·lelament al vessament sobre Catalunya d'onades d'immigrants prolífics.

Durant el curs de publicació de l'enquesta, es produïa l'algarada comunista llibertària, seguida de la detenció d'alguns dels que hi prengueren part, i la procedència de gran part d'aquests no feia més que reforçar l'interès envers la qüestió desvetllat per Carles Sentís amb les seves riguroses constatacions.

Alguna altra publicació ha dedicat, darrerament, comentaris a aquest tema, coincidint, naturalment, a assenyalar els perills cada dia més greus de la immigració incontrolada i la urgència de trobar-hi un deslligador o altre. Cal dir, però, que bona part d'aquests comentaris ens han semblat desplaçats, potser perquè no tenien en compte un seguit de factors dels molts que integren un problema tan complex. Alguns d'aquests comentaris s'han limitat a ésser una enquesta contra els immigrants, demanant gairebé llur expulsió i l'alçament d'una barrera impermeable.

Però el cas és que necessitem immigrants; n'hem necessitat molts, temps enrera, i a hores d'ara, malgrat tot, encara se'n necessiten, sobretot per a les feines de peonatge a les quals la quasi totalitat de catalans no tenen cap afició ni necessiten tenir-la, posseïdors com són d'un ofici. Ara que d'immigrants no en necessitem tants com ens n'arriben, i menys encara perquè vinguin ací a fer de sense feina, a expotar la beneficència, a escampar tracoma i menors delinqüents, a augmentar el nombre d'analfabets i a deixar-se entabanar amb la promesa del paradís comunista llibertari que els profetitzen uns propagandistes especulant amb llur misèria material i llur endarreriment moral.

Cal pensar que Catalunya és un país obert, on és difícil de garbellar la gent que hi entra i que si vol s'hi queda, i, a més a més, la llibertat per escollir la residència és un dret reconegut per la Constitució.

De totes maneres, bé caldrà pensar a establir, com més aviat millor, mesures restrictives, ja que no pot ésser-nos indiferent que unes quantes poblacions catalanes acullin gent que no fan sinó augmentar el nombre dels sense feina, dels mendicants, dels tramatosos, dels trinxeraires i són un element de malestar i pertorbació per les condicions en què els toca viure.

Mirant a fora

Bon consell

Ara que la figura de Clemenceau ha estat reactualitzada per diversos motius, és oportú de recordar una anècdota seva que és tota una lliçó.

Acabava d'ingressar un nou secretari de redacció en un dels diaris dels diversos que dirigí el Tigre. Aquest li donà un senzill consell estilístic:

«Una oració gramatical es compon de subjecte, verb i predicat. Per escriure no necessiteu gran cosa més. Quan us calgui un adjectiu, veniu a preguntar-me'l».

Una ensarronada

Renovant la facècia, explicada ací mateix no moltes setmanes enrera, de demanar ajut per a un poble oprimint (en aquell cas els poldeus), alguns estudiants van dirigir a diversos diputats francesos una lletra, demanant-los d'associar-se a certes reivindicacions.

La carta començava així: «Senyor diputat: Ja sabeu que dos Estats de la República dels Estats Units estan privats de la majoria de privilegis dels altres quaranta dos. Són els de Terra Nova i Guatemala. Les raons d'això són ètniques, lingüístiques i polítiques».

«L'Estat de Terra Nova és habitat per dos milions d'habitants d'origen ibèric, que d'ençà que Cortés conquistà el país i soimeté els indígenes han conservat la llengua espanyola».

«Pel que es refereix a l'Estat de Guatemala, s'hi parla portuguès des de la conquesta de don Pedro de Syracusa, en 1456».

Allegant que els dos Estats esmentats només tenen un representant cada un al Senat de Washington, mentre que Nova York n'hi té dotze, i afegint que polítics alemanys (entre ells Brüning), anglesos (entre ells Lloyd George), s'han adherit a la petició, demanen una petita mostra de simpatia per a figurar en el Llibre d'Or que volen presentar al president Roosevelt.

Alguns diputats—els estudiants ja sabien bé a qui es dirigien—han contestat ben afectuosament, i L'Echo de Paris es divertí publicant les respostes. La facècia ha estat completada trameten als diputats tan generosos, prospectes de manuals d'història i de geografia.

Un altre pretendent

Es tracta, però, del tron de Mònaco, tron d'un país petit, però fet i fet un tron.

Un noble francès, el comte Aynard de Chabrilan, ha fet declaracions a la premsa, allegant els seus drets, amb motiu de la renúncia que la princesa hereva Carlota ha fet dels seus drets. El comte diu, després d'una copiosa enumeració genealògica, que aviat dirigirà al Quai d'Orsay una nota relativa a aquesta reivindicació dinàstica.

Segurament, el fet no commouirà excessivament les cancelleries; però el registrem per si interessa a algun client de Montecarlo.

Amor a l'ofici

A la presó de Chicago hi havia un detingut, anomenat Page, allí tancau per un robatori, la condemna del qual expirava a darrers de 1932.

Però el detingut demanà per quedar-s'hi encara unes dies. I això per amor a l'art dramàtic. Perquè Page havia escrit una obra que els seus companys de detenció havien de representar la nit de Nadal, i creia encara que mancaven alguns assaigs perquè la representació fos reeixida.

El desig del dramaturg ocasional, tan curós de la seva obra, fou satisfet. Algú pensarà que els reglaments penitenciaris són ben flexibles, a Chicago. Com si els hagués redactat una Victoria Kent.

PROBLEMES DEL DIA

La setmana de 40 hores

En aquests temps en què vivim, la situació política internacional pot ésser comparada a una grandiosa, però desordenada, xarxa de fils elèctrics, el mínim refrec entre els quals pot provocar el curt-circuit destinat a produir el més espantós incendi que recordaria la humanitat, i a conjurar el qual tendeixen totes les sames energies, encara que siguin obstaculitzades de sota mà pels interessos que tenen possibilitats de treure beneficis de la catàstrofe. Altudim a la malèfica, però puixant, classe dels especuladors del dol i de la destrucció.

signat encara la Convenció de Washington de les 48 hores, i que per tant difícilment acceptarien nous acords. Els delegats governatius i obrers—solidaris a menys aquest cop—no han hagut de recórrer a grans esforços per tal de convèncer llurs col·legues patronals que llurs dubtes no eren sostenibles, donada la diversitat de les circumstàncies.

Però, de totes maneres, la discussió general s'hauria prolongat infinitament, si no haguessin intervingut amb oportunitat i energia, Harold Butler i Picquenard, director

Manifestació d'obers sense feina

Una de les causes determinants de l'estat de malestar en què vivim és la crisi econòmica, amb les seves múltiples conseqüències.

Es, per tant, comprensible l'especial atenció amb què tot el món, aquests dies, ha seguit les tasques de la Conferència internacional de la setmana de les 40 hores, que s'ha reunit a Ginebra.

La reducció a 40 hores de la setmana de treball ha estat, apriorísticament, considerada pels optimistes com un remei eficaç per tal d'atenuar un dels punts de la crisi econòmica—i un dels més greus i angiosos, el del desenfamejament.

La Conferència ha estat suggerida per l'Oficina internacional del Treball, institució aneja a la Societat de les Nacions i creada basant-se en l'article 14 del tractat de Versalles.

Es de justícia reconèixer lleialment que la institució ginebrina—sota la direcció eficaç i hàbil d'Albert Thomas, la mort del qual cal considerar com una pèrdua irreparable—ha donat resultats més tangibles que els de la S. de les N.—on la política ha entebancat, més que no pas facilitat, les funcions—, i la legislació sobre el treball existent avui en quasi tots els països europeus n'és la millor prova.

La Conferència de les 40 hores ha tingut una llarga preparació. Els més optimistes suposaven que la cosa podria ésser fàcilment posada en pràctica. En efecte, de feina n'hi ha poca i la mà d'obra abunda, i, en conseqüència, l'esmerç d'aquesta és molt limitat. Dit i fet: reduïm les hores de treball i així podrem donar feina a un més gran nombre de desenfamejats. Senzillíssim, no? Però si us ho sembla així, als que prengueren la iniciativa de la Conferència, el desenrotllament de les discussions de Ginebra els demostrà que la qüestió és, en canvi, d'una gravetat excepcional, complexa, susceptible de motivar complicacions econòmiques. Els delegats patronals han suat—malgrat que a Ginebra el termòmetre marcava 5º sota zero—per tal de demostrar els perjudicis que reportaria el procediment. Es cert que els representants dels governs no han estat tan catastròfics en les previsions, trobant-se en certa manera d'acord amb els dels obrers; però la voluntat patronal en un problema d'aquest gènere és de les que, pel que sembla, tenen major importància.

El punt en què més especialment basaven llur oposició els delegats patronals, és el concernent als jornals. Aquests, amb l'aplicació de la setmana de 40 hores, haurien necessàriament d'ésser augmentats, per tal de donar als obrers, els mateixos mitjans econòmics per a proveir les necessitats de la vida. Aquest augment podria, consegüentment, repercutir alçant els preus de producció. Contra aquesta tesi patronal, els representants dels governs han arguït que un augment eventual del cost de la mà d'obra i de la producció portaria a una major potència adquisitiva—o sia a una major valorització—de les monedes, la qual cosa, si no millorara la situació, seria tant com mantenir l'equilibri actual. Els patrons no s'han donat per vençuts, i ajudats pel delegat italià De Michelis—que implícitament ha confirmat el que havia dit el representant de les organitzacions obreres franceses, Jouhaux, és a dir, que la paternitat d'aquesta Conferència no corresponia a Itàlia, sinó a les organitzacions obreres internacionals—, han recordat que no tots els Estats havien

l'un de l'Oficina internacional del Treball i cap l'altre de la delegació i representant del govern francès.

Butler ha remarcat una vegada més la gravetat del desenfamejament, no deslligat tampoc dels progressos tècnics de la indústria. Ha recordat que en 1929, quan la crisi econòmica encara havia de començar, ja hi havia, en tot el món, 10 milions de sense feina. «Quan la crisi s'haurà acabat, pot molt ben ésser que aquest nombre no disminuirà. Per això és indispensable i humanitari d'aportar al mal tots els remeis que puguin atenuar-lo.»

Picquenard, amb una lògica força convincent, ha fet comprendre la necessitat de venir en ajuda de les classes treballadores amb els mitjans que avui són possibles d'ésser posats en pràctica, i ha presentat una solució conciliadora de totes les tendències, ja que, en substància, calma les aprensions patronals i fa possible l'experiment d'aquesta setmana de 40 hores. Els representants patronals i governatius italians—en sorprenent desacord amb els delegats obrers—han acceptat la solució Picquenard, però amb totes les reserves, especialment pel que fa als jornals, ja que el govern feixista vol sostenir el punt de mantenir-los al nivell més baix del món.

Closa la discussió general, la Conferència s'ocupa aquests dies dels detalls tècnics. S'ha resolt, per entesa entre tots els delegats, una qüestió: la de fixar la validesa de l'acord per una duració brevíssima.

Amb tot això, però, no es pot dir si efectivament la setmana de 40 hores serà posada en vigor o no ho serà. Prou pactes i prou acords s'han pres a les ribes del llac Lemán que després han resultat lletra morta en el moment de llur aplicació, perquè no puguem alimentar un cert escepticisme sobre aquest acord que hauria d'ésser—usem el condicional per evidents raons de precaució—clos i estipulat dintre poc.

Així, doncs, si en la pràctica reportarà els fruits benèfics que se n'esperen, no és possible de predir-ho amb certesa. En rigor lògic, el projecte hauria de permetre d'ocupar un quantios nombre de desenfamejats, cosa que alleugeriria els balanços—tots tan crítics—dels Estats, és quals podrien reduir, així, les no baixes xifres dels subsidis per desenfamejament. Però en qüestions polític-econòmiques no s'ha d'excloure mai l'imprevist, que sovint es presenta a demostrar que adhuc la lògica és... una opinió. Ben aviat, aïrament, els fets donaran una resposta eloqüent a la qüestió.

Entre els delegats governatius que majorment han defensat l'eficàcia del projecte, hi ha hagut el delegat espanyol, que en aquesta circumstància formava al costat de països democràtics com Bèlgica, Txecoslovàquia, França, etc. Les democràcies comencen a comprendre la utilitat d'anar avingudes en totes les qüestions internacionals, i això és sempre un bon indici.

TIGGIS

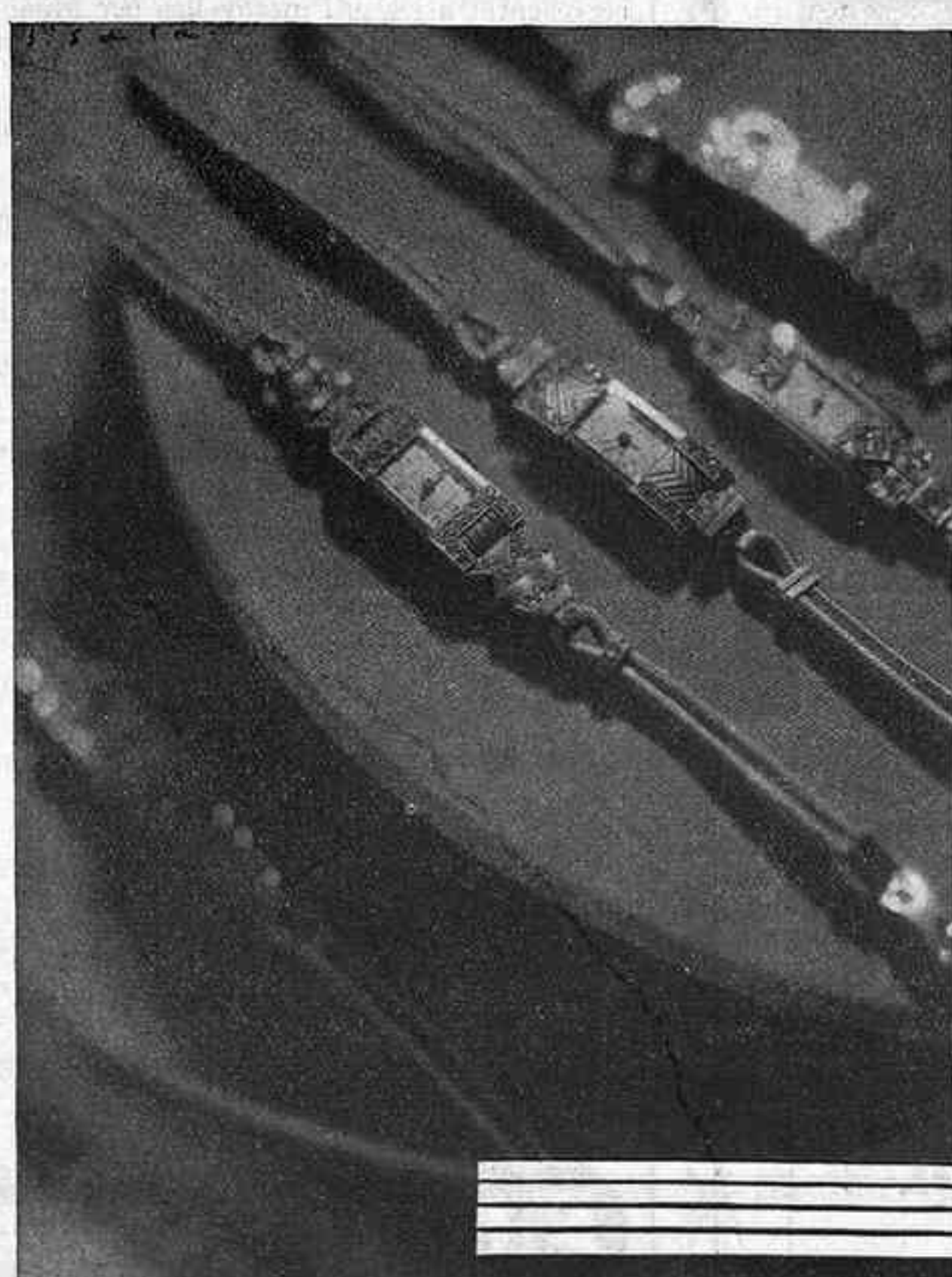
tot arreu: la despoblació del camp en virtut de l'atracció exercida pels nuclis urbans i industrials, atracció més energica per tal com en la regió murciano-almeriana no s'hi pot viure, com han explicat prou els dos primers articles de Carles Sentís. D'una banda la improductivitat d'una terra on no plou i que no és irrigada, d'altra banda la crisi minera, han afamat aquell país. No és possible obligar els seus habitants a morir-s'hi de gana pel fet d'haver nascut allí, i és molt natural que fugin d'una misèria inevitable, baldament sigui corrent el risc de caure en una altra misèria per l'estil.

El que cal, doncs, primer que res, és que els naturals d'aquelles regions s'hi puguin mantenir. S'han d'estudiar i adoptar procediments que assegurin la fixació d'aquelles poblacions, no veient-se impel·lides a emigrar per la misèria. Per això en el reportatge que hem publicat s'ha parlat en primer terme de la situació desesperada d'aquelles terres i del pantà de Puentes i la conducció de les aigües del Castril i del Guardal, com a mitjans d'eliminar del mapa d'Espanya una taca estèpica de les moltes que hi ha. Es tracta, naturalment, d'una feina llarga i costosa, de rendiment no immediat, però segur. Ara que és la de més eficàcia i d'una urgència que ningú no pot gosar discutir.

No és doncs amb un esperit de xenofòbia, de xovinisme, que hem prestat a l'emigració murciano-almeriana una atenció tan sostinguda. Tant com als catalans, els convé a ells, convé a tothom, endegar una emigració que no adoba res de debò i—des d'aquestes pàgines s'ha exposat prou bé—és feixuga de perills.

Pel que fa a nosaltres, els catalans, encara tenim una altra feina, després de la del control tant de la quantitat com de la qualitat de la immigració: assimilar els contingents immigratoris que ens arriben amb tanta profusió. Sobre aquest punt, són prou eloqüents les dades estadístiques per a fer-nos pensar seriosament en el possible aspecte d'una Catalunya amb Estatut i coligada sota l'allau immigratori.

JUST CABOT

Sobre el batec delicat d'un canell femení, sols el ritme discret i perfecte d'aquests rellotges de gala pot afegir una nota de distinció i d'elegància

Rbla. Centre, 33
P. Bacardí, 2

J. ROCA

CAMISERIA
FITÓ
BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Janme I, 11
Tel. 11655

ABRICS CONFECCIONATS COM ELS DE MIDA

F. Vehils Vidal

7, Plaça Universitat, 7

Tall immillorable
Confecció superior
Classes extres

DES DE 75 Ptes. - 90 Ptes.
125 Ptes. i 150 Ptes.
PLOMES 16 Ptes. - 20 Ptes.
25 Ptes. i 30 Ptes.

COMPANIA GENERAL DE TRAMVIES

El dia 1.º de febrer propinent, a les onze del matí, es procedirà, a les oficines d'aquesta Companyia, Ronda de Sant Pau, 43, al sorteig núm. 19 de les 230 obligacions al 5 per 100 que correspon amortitzar en el present any, segons el quadro estampat al dors dels Títols.

Barcelona, 16 de gener de 1933.

El Director,
ALFRED ARRUGA

WALFO DISCO WALFO
IRROMPIBLE

TRAMVIES DE BARCELONA, S. A.

Vencent el 1.º de febrer propinent els cupons núms. 29 emissió de 1925 i 11 emissió de 1930 de les Obligacions al 6 per 100 d'aquesta Societat, s'informa als senyors tenedors que el pagament dels expressats cupons quedarà obert des de l'esmentat dia a raó de pessetes 7,50 per cupó, deduint pessetes 1,1050 per impostos del Tresor, en les següents cases de Banca:

A Barcelona: S. A. Arnús-Garí i Banca Marsans, S. A.
A Madrid: Banc Internacional d'Indústria i Comerç i Banc de Biscaia.
A Bilbao: Banc de Biscaia.
A València: Banc de Biscaia.

Barcelona, 16 de gener de 1933.

El Director general,
ALFRED ARRUGA

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Les darreres estrenes

Finalment, dintre de poc s'estrenarà *L'Opéra de quat'sous*, el millor film de G. W. Pabst, que tan ben rebut fou quan fou presentat en sessió de Studio Cines. Mentrestant els articles de Joan Tomàs, apareguts en aquest setmanari, hauran informat els nostres lectors sobre els antecedents teatrals d'aquest film impressionant, que per la nostra banda ja vàrem comentar des d'aquestes mateixes columnes a propòsit d'aquella projecció especial. G. W. Pabst ha realitzat un film picaresc a base d'un tema que havia

estafador i lladre d'envergadura amb els aires d'un gran cavaller. Hem vist també *El condemnat*, amb Ronald Colman, un dels actors que gaudeix avui, i amb justícia, de més prestigi. En aquest film el retrobem en el paper d'un forçat en els penals que França té establerts a la seva Guaiana. Unes primeres escenes ens fan pressentir un film espantós, un espectacle de brutalitat i de misèria; però no hi ha res d'això. El film no insisteix sobre la vida d'aquells presidis que tenen a tot arreu

«L'Opéra de Quat'sous».—La conquesta en el bar. Polly (Florelle), Sra. Peachum (Massa), Mackie (Préjean)

donat ja diverses obres plenes d'humor llobreg i de sàtira mordaç. L'ha realitzat dins la més autèntica tradició del cinema alemany, tradició avui més perduda, circumstància que explica per què el film de Pabst apareix avui en el panorama contemporani del cinema com una obra isolada que costa de relligar a cap dels gèneres i estils que solem veure a la pantalla.

No hem de tornar a dir coses que ja hem dit; per això no insistirem. Hem volgut només recordar la importància d'aquesta estrena als nostres lectors, més que més considerant la depressió que han sofert els programes d'aquests darrers dies. Pensem que aquesta setmana els programes hauran millorat sensiblement; almenys tenim esperances sobre alguns dels títols anunciats.

Hem vist *El pecat de Madelon Claudet*, film amb Helen Hayes, la remarcable actriu que ja vàrem tenir cura d'assenyalar a propòsit d'*El Dr. Arrowsmith*. Es tracta d'un melodrama que reuneix amb certa elegància els tòpics del gènere.

El tema de la noia mare ha estat sempre un dels temes dramàtics més fèrtils. Aquesta mateixa facilitat explica l'abús que se n'ha fet. Cal no poca prudència i una gran serietat per no anar a parar, començant per aquí, a un resultat llastimós, tractant d'emocionar la gent que té les llàgrimes fàcils, amb les males arts del gènere que hem convingut d'anomenar fulletones.

El cinema ens ha ofert mostres de tota mena d'aquesta història de la noia seduída i abandonada i que no pot legitimar als ulls d'una societat, la seva maternitat. Recordem exemples inoblidables, com, en primer terme, *Les dues tempestes* de Griffith, i més recents els films *El món contra ella* i *La dona marcada* de Sternberg i *Seastrom*, respectivament. *El pecat de Madelon Claudet* repeteix, amb variants notables, la història, i en porta les darreres conseqüències a un extrem que jutgem excessiu. Fins aleshores el film transcorre dins una discreció estimable, però aquesta darrera etapa, on veiem la mare abandonar-se fins al punt de vendre's i freqüentar tota mena de llocs infectes, amb l'únic objecte de procurar-se diners perquè el seu fill pugui fer una brillant carrera de metge, darrera etapa en la qual veiem Helen Hayes abusar del maquillatge, és un episodi desagradable i convencional. Però ja sabem que hi ha un públic que té una gran debilitat per aquestes històries i aquests films són d'aquells que a la millor obtenen un gran èxit popular. A més a més, hi ha Lewis Stone fent, com sempre, de gran senyor, encara que per aquesta vegada faci de gran

PANORAMA

El curset de M. Luz Morales

Dissabte a les set de la tarda, Maria Luz Morales donà a la Catalunya la primera conferència del seu cicle de quatre.

En aquesta primera sessió, la conferenciant insistí sobre el que podríem dir-ne la prehistòria del cinema, apuntant les diverses etapes convergents que ens condueixen, a finals del segle passat, al fet cinematogràfic. El cinema a França, el cinema a Itàlia i finalment el cinema a Amèrica. Maria Luz Morales dedicà la segona meitat de la seva dissertació als orígens del cinema americà, que creix sota la voluntat d'uns quants jueus europeus, per organitzar-se ràpidament en una indústria prodigiosa.

Després es projectaren una bona col·lecció de vells films, de molt curt metratge, de la primera època històrica del cinema. Cintes amb Lillian Gish, Wallace Beery, Douglas Fairbanks, Ben Turpin, Buffalo Bill, Glòria Swanson, etc.

Conferències de Diaz-Plaja

Organitzat per l'Associació de Cinema Amateur pertanyent al Foment d'Arts Decoratives, ve donant el nostre col·laborador Guillem Diaz-Plaja un cicle de conferències sobre cinema, la darrera de les quals tindrà lloc avui a les vuit del vespre.

Guillem Diaz-Plaja ha revisat en aquestes converses la seva dogmàtica enfront del setè art tal com fou explicada al primer curs de conferències sobre cinema que tingué lloc a la Universitat. S'ocupà en la seva primera conversa dels fets essencials del fenomen cinematogràfic en general; ocupà la segona l'estudi dels dos elements creadors del film: l'estàtic i el dinàmic. Avui té lloc la darrera d'aquestes conferències; es titula *Funció del cinema*.

La censura a Alemanya

El paràgraf 118 de la Constitució del Reich relatiu a la paraula i a les obres de l'esperit, estipula que cap censura no podrà ésser exercida en tot el territori de la República, tret allò que respecta el film, per al qual, eventualment, poden ésser preses disposicions en contrari.

Es molt curiós l'estudi de les orientacions que s'executen a la comissió alemanya de censura per a la permissió dels films. Algunes d'elles són ben conegudes i no cal estranyar-se'n gens. Els temes eròtics són vigilats. Fins i tot l'ambient en què es desenvolupa l'acció cal que sigui a cobert de qualsevol insinuació tèrbola.

Però a més a més d'aquests temes n'hi ha molts d'altres que criden més poderosament l'atenció. Llevat, naturalment, dels de tipus subversiu i revolucionari, la censura vigila molt la projecció de films on altra mena de sensibilitats puguin ésser ferides. Per exemple, la brutalitat. Així, la censura va fer desaparèixer fragments del film dels *Nibelungs* o de *Res de nou a l'Oest* per la seva crueltat. Hi ha films com *Pietro, el pirata*, totalment prohibits per aquesta raó.

El cas més curiós de tots, però, el dona el film de Karlheinz Martin *Von Morgen bis Mittenacht*, realitzat sota la fórmula expressionista. El censor el prohibí; devia ésser un reaccionari antiavanguardista. Heus ací la condemna oficial que motivà la prohibició del film: «No és de creure que el públic pugui gaudir amb aquestes fantasmagories.»

J. PALAU

CAP A LA POSTA?

Adolphe Menjou

«El actor de teatro finge, se adapta, simula. Cuanto mejor simule, mejor es su trabajo. En cambio, el de cine obra exteriorizándose. Y más bien se le puede comparar a un poeta que crea su mito, que penetra en una selva de imágenes persiguiendo su propia sombra. El uno se coloca en el lugar que se le asigna en un mundo ya hecho. El otro vierte su espíritu sobre la pantalla limpia y va poblándola de seres y de cosas.»

Així ha marcat Francisco Ayala la dife-

rencia que hi ha — i que sempre hi hauria d'haver — entre l'actor de teatre i el de cinema. Llenguatge ben peculiar, el de Francisco Ayala; però potser aquesta qüestió, tan debatuda, quedí força esclarida si la mirem a través d'aquest paràgraf de la seva *Indagación del cinema*. Evidentment, Adolphe Menjou ens resulta més un actor de teatre que de cinema.

Adolphe Menjou en agradable companyia

Adolphe Menjou estigué durant deu anys actuant en el cinema sense que, ni per un moment, cridés l'atenció a ningú.

Fou en 1923 que, sota la direcció de Charlie Chaplin, es revelà tot d'una. Es que arribà a posar-se per la seva figura fotogràfica o pel seu treball eminentment cinematogràfic? Diria que més que l'artista de cinema s'imposà la seva elegància, les seves maneres de comportar-se en societat.

Adhuc en els arguments de les pel·lícules en què Menjou fa de galan, moltes vegades, no s'imposa de sobte. Recordeu-ho; en certs films els costa, a les protagonistes, d'amarar-se de Menjou, amb el qual, ja ho sabem sense que ningú ens ho digui, s'han de casar a fi de comptes. I, creieu, tal com hem pretès veure en el públic — principalment el femení —, les protagonistes dels films arriben a acceptar Adolphe Menjou, més que per cap altra cosa, per la seva cavalleriositat tant en l'actuar com en el vestir, per deixar-ho dit en dues paraules.

Us imagineu Menjou sense el bigoti i sense els seus vestits acabats de sortir de cal sastre? Un altre artista de bigotis tan famosos com els de Menjou és William Powell; a Powell podem recordar-lo — en el film *A l'ombra de la llei* — completament rasurat, de Menjou és impossible tan sols imaginar-ho. El bigoti i els vestits són Menjou. Bigotis, vestuari, coses de teatre, en resum.

En definitiva, doncs, el que s'imposà fou el paper — de qualsevol vodevil francès — representat a les mil meravelles per Menjou, més que la seva figura, un bon xic antiquada.

Per això un simple canvi de tipus a representar, que en altres artistes no significa cap cosa transcendental, en Menjou té la seva importància i pot significar molt.

Començarem a agoniajar-nos per la sort de Menjou en el film *La tigressa i el rajà* (amb Evelyn Brent), en el qual Menjou no és el senyor de sempre, com li pertoca, sinó que és un pobre diable, comparsa de revista, que es disdresta de rajà.

Molt més haguérem de patir per al prestigi de Menjou en el famós film *Marroc*. Tots tenim encara present com anava, en les situacions desairoses, de mal a pitjor. Es clar que ell aguantava ferm i impertèrrit, sempre. Potser pensava que en darrer terme havia de vencer la seva paciència, la seva sollicitud, la seva esplendidesa, la seva bonhomia. Potser es rehiava massa que succeïria — com en altres films seus — que, per més que li costés, acabava per quedar-se amb la protagonista. Ací fallà estrepitosament, ja ho veiem. Un mal presagi?

El més gros, però, ho hem vist recentment en la pel·lícula — per cert força entretinguda — titulada *Coses de solters*. Menjou ens surt carregat d'anys i de xacres. L'home té, encara, certes velletats donjoanesques i es casa no menys que amb Joan Marsh, jove, bonica i amb molts pardalets al cap. No

No és que pretengui, ni molt menys, cantar unes absoltes a Adolphe Menjou. El crec amb recursos més que suficients per arribar a interessar-nos en els papers cada vegada menys arrogants que segurament continuà representant-nos. A més, altres, amb teatralismes de més mala llei que els de Menjou, bé van perdurant en el cinema!

Només vull deixar consignat que Adolphe Menjou trigà deu anys a triomfar i que ara, que justament va pels deu anys que el seu nom es cotitza, deixa o es veu obligat a deixar amb certa freqüència el tipus que li donà la glòria i la fama.

RODOLF LLORENS

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

CAPITOL

Avui, grandios èxit del film basat en el tema social de més transcendència, realitzat amb tota crueltat i realisme

per

DITA PARLO

HARRY FRANK

Una selecció Sonoro Film distribuïda per EXCLUSIVES FEBRER I BLAY

Rasputin!!

La versió d'aquest apassionant motiu històric, feta per ADOLF TROTZ interpretada pel colós

Conrad Veidt

la podreu veure aviat al

CAPITOL

Ecos de la premsa francesa sobre LA OBRA MAESTRA DE G.W. PABST.

LA SEMAINE CINEMATOGRAPHIQUE

... y como todas las grandes obras, se dirige a todas, a los "snobs", al pueblo, a la "élite" a los sencillos...

«... el mejor film que tiene re... un sentido social... una sátira...»

«... obra considerable por su fuerza y la agudeza, por su acento a la vez satírico, picaresco y lírico.»

«... Es una obra maestra...»

(LA COMEDIA DE LA VIDA)

TIVOLI

Un film que MIRADOR recomana a tots els seus lectors Producció Warner Bros - First National

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11 Telèf. 11655

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

EL TEATRE

Orígens de la comèdia catalana

Dintre de la complexitat de la nostra renaixença, el teatre i els Jocs Florals són les dues manifestacions més eloqüents de l'ànima que caracteritzava aquells homes que presenten un desvetllament de la llengua catalana sense saber-ne ben bé el perquè, encara que Bofarull, secretari dels primers Jocs, digués en el seu discurs: «Serem perquè ja fórem». Els Jocs són aleshores el redós de quasi tots els intel·lectuals i hi acuden totes les tendències. Són, junt amb el teatre, el fogar de la nostra renaixença.

El teatre va ésser un factor importantíssim; tingué per damunt dels Jocs la popularitat i sobretot la comunicació directa amb el poble, el poble que, avesat a la influència castellana i a l'esforç d'una generació a esdevenir espanyols d'idioma, no concebia altra llengua literària que la castellana. Aquesta rutina no hauria estat vençuda amb tanta facilitat si la nostra renaixença no hagués agafat el teatre com a mitjà.

Ningú no creia en l'èxit d'un teatre que fugís del límit de la paròdia o bé es deixés portar per una preocupació dramàtica; àdhuc els mateixos autors en descartaven tota possibilitat. El xarisme que, fins l'any 1865, havia caracteritzat la producció catalana, va ésser vençut amb l'estrena de *Tal faràs tal trobaràs* de Vidal i Valenciano. Des d'aleshores el teatre català segueix un nou camí; Pitarrà, sota aquesta influència, escriu *Les joies de la Roser* — que senyala una nova evolució a l'autor de les «gates» — i Josep Maria Arnau instaura la comèdia veritat, que, en fugir de la paròdia i de les produccions vulgars i antiliteràries, és l'inici d'un nou gènere més seriós i sobretot més digne.

Josep Maria Arnau és el fundador de la comèdia catalana. Després de l'estrena de *Tal faràs tal trobaràs* — 4 d'abril de 1865 —, Arnau estrena el mateix any — 21 de desembre — la comèdia *La puñilla del Vallès*. Amb aquesta obra un nou gènere resta iniciat, i, en els dos aspectes, un camí d'optimisme s'obre per al teatre català.

A Arnau no l'havia preocupat mai l'èxit davant del públic; per això les seves comèdies porten el segell d'una més alta preocupació, una noble independència el fa obrar sense el perjudici de voler adquirir una fàcil popularitat. No es senti mai dominador del públic, però tampoc es troba dominat per ell, i és així el que va permetre que el seu teatre tingüés un caràcter personal i iniciés, a contracorrent del públic i dels autors mateixos, un nou gènere tan lluny de la paròdia com de la xavacaneria. Ja abans de 1865 havia estrenat *Els banys de Caldetes* — primera obra catalana que va escriure — i *Les Amelies d'Arenys*. Ambdues posen de manifest una puerilitat de llenguatge, i, sobretot, la desaparició absoluta del desvergonyment que, fins aleshores, havia estat la norma d'aquestes peces en un acte. Quan Pitarrà estrena *Ous del dia* — 1864 —, paròdia de *Flor de un dia*, Josep Maria Arnau ja ha

enllestit *Els banys de Caldetes*, inici de la seva valuosa producció.

Arnau, a més a més, introdueix una novetat al teatre. Els personatges que fins aleshores jugaven en totes les obres, eren pàgesos o bé menestrals; una timidesa dels autors, una por estranya que justificaven totes les vacil·lacions d'aquell moment de la nostra renaixença, e's retenia. Això limitava considerablement les possibilitats dels autors i esquia el camp on el nostre teatre havia d'estendre's. Josep Maria Arnau és el pri-

Josep Maria Arnau

mer que porta a l'escena els senyors de barret de copa i de levita i la classe mitja, i, amb el seu enginy fàcil i franc, els converteix en les millors figures del seu teatre, bo i explotant-ne llurs psicologies característiques. Aquesta novetat, atribuïda per alguns a Vidal i Valenciano amb *Tants caps tants barrets*, correspon a Josep Maria Arnau, que amb *Els banys de Caldetes* dona en 1864, un any abans de l'estrena de *Tants caps tants barrets*, aquesta nova modalitat que posa de manifest una ansia de millorament i que haurà d'influir, més tard, en quasi tots els comedidors de casa nostra.

Josep Maria Arnau reuneix una sèrie de condicions — ara més apreciades que no pas abans — que contribueixen a l'èxit de la seva empresa; la que sobresurt més, és que no era un poeta que escrivia per al teatre, com quasi tots els autors d'aleshores que acudien als Jocs Florals, aiguabarraig de totes les tendències, sinó un home de teatre que escrivia en vers. Mai no va sentir-se temptat a trametre composicions als Jocs, tot i que en dues convocatòries figura el seu nom entre el jurat qualificador. També és Josep Maria Arnau un bon dialogador; no converteix mai el diàleg en una mena de certamen poètic, com molts autors que, en fer gala de fecunditat poètica, trencaven el curs de les idees i la naturalitat de les situacions i finalment, el llenguatge dels intèrprets dona la impressió que el comedidors es preocupà del lèxic, i en aquest punt és molt superior als seus contemporanis. Davant de la puerilitat de la frase de Frederic Soler «el català que ara es parla», Arnau hi oposà la noble intenció d'enlairar la nostra escena amb produccions de caient literari i de gust escollit.

JOSEP M. MIQUEL I VERGES

LLANTERNA

«Santa Rusia», comèdia dramàtica de Benavente (Teatre Barcelona)

El príncipe de la dramaturgia espanyola, com l'anomenen les revistes gràfiques castellanes, estrena sovint. Això obliga tot sovint, massa, a passejar la minsa silueta del príncipe sota el tàlem, i els que no hem cregut mai en el seu teatre, a insistir en el que ja hem dit tantes vegades i que, a hores d'ara, fa l'efecte que és la cançó de l'enfadós.

Bé. El senyor Benavente ha tornat a estrenar. I l'obra estrenada darrerament és, si fa no fa, com totes les del senyor Benavente: una allau de frases més o menys enginyoses. L'obra comença amb un d'aquells prolegs tan brillants, peculiars d'aquest autor. Surt un actor i s'estén en llargues consideracions parlant de l'amor i de l'odi, del misticisme rus, de la revolució russa, que ha estat una religió, mentre que en altres llocs una revolució només vol dir política — ai, que ens clava un alfiler de ironia als republicans!... — etc.

Benavente aquest cop les ha agafades amb Rússia, la qual ja té prou feina amb el pla quinquennal perquè es pugui aminorar d'haver-li caigut Benavente al damunt amb aquesta comèdia dramàtica.

Magnífic proleg per una d'aquelles converses de taula de cafè en les quals es troba la fórmula de la panacea universal que garanteix tots els mals d'aquest món.

Benavente és un autor que té la mania de voler arreglar el món, que ell ha vist per un forat molt abans que ningú més. Tota la seva obra és un teixit de receptes, algunes de les quals només poden ésser emprades en els casos de malaltia local, i altres total. La ciutat alegre i confiada pertanyia a la classe d'aquesta darrera, així és: anava, com aquesta i de dret, als fonaments de la societat.

En fi, no és pas cosa de trencar-s'hi el cap. Cada un per allà on les enfila. Aquesta anyada el senyor Benavente se les ha emprès amb Rússia, i ho ha fet, com sempre, amb molta traça i amb aquell *gracejo* al qual ens té acostumats de tants anys i que fa la delícia dels públics ben.

Ara, que el que vulgui conèixer Rússia, i ha de fer-ho a través de l'obra de Benavente, ja se li ha girat feina. A *Santa Rusia* hi surt un Lenin que sembla de conte del *Patufet*.

L'argument ve a ésser el següent: una revolucionària s'enamora d'un individu que és un policia de l'espionatge al servei del tsar i li succeeixen unes coses estrafolàries.

Això, tal com va la comèdia, el mateix podria passar entre russos que entre xinesos. Però és una particularitat molt característica del teatre benaventista, en el qual l'espectador sap on succeeixen els fets perquè els personatges, prèviament posats en antecedents per l'autor, tenen una cura especials a dir-li-ho i a insistir-hi perquè l'espectador se'n recordi.

Farcit la trama de *Santa Rusia* amb un llenguatge ampul·lós i retòric, ple del tan celebrat *ingenio* benaventista; però no hi busquem sentiment o dramatisme, i tindrem el que és aquesta obra important, segons les revistes gràfiques de Madrid, que ha estrenat al teatre Barcelona la companyia de Lola Membreu.

Llàstima d'intèrprets per aquesta obra.

JAUME PASSARELL

L'Orquestra Planes i el seu espectacle

L'Orquestra Planes s'ha prodigat molt aquests darrers temps. És la millor orquestra de jazz que tenim. I s'ha rodejat sempre d'atraccions gens negligibles. Val la pena de parlar-ne, doncs. Aprofitem la seva actuació recent al Còmic per a dedicar-li uns comentaris.

Hem dit que l'Orquestra Planes és la mi-

riure estereotipat balli el que balli, són d'estrella de *nuevo repertorio*, *lujosa presentació*, mai d'ex-primera ballarina del Liceu.

Carme Salazar balla una fantasia espanyola sobre *Carmen* de Bizet, l'arxi-conegut *Merced* i la *Rapsòdia en blau* de Gershwin, que la Nemtxinova i Dolin dansaren a Londres, i on la qual la primera encarna l'esperit clàssic i el segon l'esperit del jazz. La Salazar dansa la part que interpretava la Nemtxinova. I és ací on ens ha satisfet més. Per què? Simplement perquè la dansarina clàssica que porta a dintre pot manifestar-se purament. Una meravellosa sèrie de voltes sobre la punta, el dibuix precís de les seves arabesques, la perfecció dels seus relleus, el lligat invisible dels passos i la seva seguretat extraordinària, ens demostren que, amb una escola com la seva, podria anar molt lluny si s'evadís dels camins massa fàcils que segueix actualment. Amb Henry Bray, el *partenaire* que tingué en 1930 al Tivoli en una revista d'estiu, dansa també uns quants balls de saló amb molta elegància i gran distinció. Però, per què ho fa això? Una altra lleugeresa, ve-li aquí! Lleugeresa agreujada pel fet que els cartells anuncien *Henry Bray and partner*. I resulta que el *partner* és no menys que la Salazar, que s'avé a suprimir el seu nom per a fer més brillant el d'un ballari de saló que li és netament inferior. Una altra prova que el sentit de responsabilitat d'aquesta ballarina és nul.

Carme Salazar

Mort el café-concert, les varietats s'han afillat l'intermediari. Rafael Arcos és un d'aquests. Un de la vella guardia, aquest Arcos. El recordem en-

llor orquestra de jazz que tenim. Això no vol dir que sigui perfecta. En Planes i els seus *discos vivents* no han comprès el veritable sentit del jazz. Es pensen que el jazz és estridència. I el seu metall és tan estrident que us arriba a crisar els nervis. És l'error de moltes orquestres. L'error de l'Orquestra Flemming, de la de Cases Augé, que acompanyava Blanca Negri i Claret... A Barcelona, la dolçor de la música americana només l'hem trobada en l'Orquestra de Sam Wooding, la millor que ha actuat ací, els *Chocolat Kiddies* i els *Cofees Colored Clacks* que toquen a l'Edèn.

Però si En Planes i els seus homes no han copsat l'íntima significació del jazz, han comprès, per contra, que aquest, ultra adreçat-se a l'orella, ha d'adreçar-se també als ulls. I la seva orquestra és eminentment espectacular. D'ací ve l'èxit fatiguat que obté. El noi de la bateria, sobretot, amb el seu rostre *ahuri*, la seva serietat impagable i les seves inflexions de veu irresistibles, és un còmic excel·lent. I ja que d'espectacularitat parlem, hem de confessar que el menys espectacular de tots els components d'aquesta orquestra és el seu director. En Planes, gràcies a Déu, ja s'ha alleugerit d'aquella clenxa de perquer que li naixia a l'orella. I no direm que actualment la seva calba sigui aristocràtica, però sí que el seu rostre ha adquirit més normalitat. Ara, voldríem que s'alleugerís també d'aquella punta de cursileria i del seu encarcament afectat i presumptuós. Encartonament desposseït d'aquella simpatia desimbolta, indispensable en el music-hall. I acabem. Està bé que l'Orquestra Planes, espectacular sobretot, toqui a l'escenari. A Barcelona, però, tocar a l'escenari ha estat tan usat per orquestres que no són jazz ni espectacle, que ha esdevingut un tòpic que ja seria hora d'arrearcar.

L'Orquestra Planes serveix de teló de fons a l'actuació d'algunes atraccions. La Carme Salazar és la millor de totes. De la mateixa manera que un bon boxador així que puja al ring revela amb les primeres fites la seva classe, la Salazar així que dibuixa els primers passos d'una dansa ja demostra també la seva. Deixeb-la de Pauleta Pàmies, la Salazar arribà a ésser primera ballarina del Liceu. Era la *partenaire* de Joan Magrinyà. Però no ha sabut cotitzar aquest precedent. No ha sabut administrar-se. Mentre Magrinyà, més intel·ligent, s'ha mantingut sempre en un pla de gran austeritat i ha preferit no ballar a prostituir-se, la Salazar ha envillit el seu art arrosegant-lo pels escenaris de varietats. A John Bux li passa el mateix. Aquest noi va actuar, una temporada sencera, al Folies Bergère de París. Però, en retornar a Barcelona, en comptes de cotitzar aquella actuació, li va mancar temps per ingressar a una revista bunyol i fer bolos de dissabte i diumenge. I, naturalment, ha acabat al Saló Venus. És l'error de tota aquesta gent. Tenen temperament, són artistes. Però no són intel·ligents. Convençuts que són els millors del món, no volen admetre que han nascut per a ésser conduïts, i que necessiten un manager que encarrilli el seu talent natural. Van a la seva... I tots acaben malament. La Carme Salazar no sap administrar el seu talent i la seva tècnica. Després del Liceu, després d'una bona temporada a Nordamèrica, en comptes de fer-se valer, no sap fer altra cosa que contractar-se a la Font del Lleó, primer, a l'Orquestra Planes, després... És llàstima. La Salazar té una sòlida cultura clàssica, una forta preparació escolar. Amb aquest bagatge serà sempre la primera en les varietats. Li és molt més fàcil triomfar. Però això no és cap raó. La pràctica del mínim esforç és una mena d'opi moral. I el seu art ja comença a estar influenciat per l'ambient en el qual es desenvolupa. La seva indumentària, tant de carrer Nou, aquell som-

car de quan erem molt, molt petits. Feia de transformista. Algú ha escrit que Arcos, perquè era més actor, era millor que Alady. No sabem pas què hi veuen. El rostre *figé*, la dicció i el gest orfes de flexibilitat, immòbil davant les *candilejas*, amb posat de conferenciant, sense fantasia ni improvisació, antiquat de plàstica i d'esperit, actor sí, però de teatre dolent, a aquest bon senyor li manca el principal per a triomfar en el music-hall. La joventut, que tenen en abundància els germans Lewis, Ella, sobretot, és una pura delícia. Veritable argent viu, plena de simpatia i d'alegria, amb una mimica molt viva, circula amb llibertat per l'escenari i demostra un sentit caricatural molt agut en la paròdia de dansa, potser massa exagerada. Ell té plàstica, una gran *souplesse* i un sentit del ritme molt viu. Quan ens plauen més és en la dansa amb *claquettes*.

Xalma no té do. Té una gran bona voluntat i això el fa molt simpàtic. Però no té personalitat. Amanerat, i plagador de l'Alady. I, posat a imitar, li roba fins i tot el repertori. Anita Flores, ja n'hem parlat ací, no força tant el seu joc com abans, però és massa emfàtica i exhibeix un vestuari d'un mal gust insolent i detonant.

SEBASTIÀ GASCH

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió a dos quarts de quatre. A les sis, sessió especial, numerada a 2 pessetes l'entrada

REPORTATGES CINEAC

Una excursió a Capri (Documental)

Noticiari Fox Sonor especial

CATIFA MÀGICA FOX

L'ILLA DEL VERTIGEN

EL FILM DE

Jean Choux

Le chien qui rapporte

(Un perro con pupila)

per René Lefebvre

Molt aviat gaudireu amb aquest film que s'estrenarà al

Cinema Catalunya

Fantasio

Grandiós èxit de la meravella artístic-esportiva

Borrachera de nieve

per

Leni Riefenstahl

i

Hannes Schneider

Imatges d'una bellesa incomparable, un èxtasi de pura alegria

Una exclusiva FEBRER I BLAY

WOLFO DISCO WOLFO

IRROMPIBLE

URQUINAONA

AVUI

GRAN PROGRAMA COMICO

LAUREL

HARDY

HEROES DE TACHUELA

WILLIAM HAINES

Con el frac de otro

COLISEUM

Avui nit en Sessió de Gala

AMAME ESTA NOCHE

Maurice CHEVALIER

i

Jeanette MacDonald

M. DONALD

Quelcom més que una pel·lícula

Una revolució en el gènere de l'opereta

Un nou sentit del ritme, de l'humor i de l'estètica espectacular

Es un film PARAMOUNT animat pel geni de Mamoulian

LE LLETRES

Les grans obres d'erudició

El "Repertori de l'antiga literatura catalana",
de J. Massó i Torrents

S'ha malparlat massa de l'erudició. Serà bo que algú que no aspira a ella recordi algun mèrit d'aquesta funció cultural. Erudició s'ha oposat a poesia o a filosofia, atenent a l'índole d'afinitats intel·lectuals que intervinguen en cadascuna. S'ha dit que l'esperit es troba en una d'elles en actitud passiva, i activa en les altres. Més que contraris, aquests mots de poesia i erudició, com tantes d'altres parelles de mots que contraponem en el llenguatge, no són sinó complementaris, o representen sectors complementaris. Sembla, en efecte, que l'erudició requereix, el mateix que qualsevol altra funció intel·lectual: creadora, la vocació del que treballa, que vol dir aptitud, i aquesta aptitud es determina per una sèrie de virtuts actives, que fan d'un bon erudit un veritable poeta, en el sentit etimològic del mot, en el sentit que el fa aplicable indiferentment a un filòsof, a un biòleg, a un matemàtic o a un psicòpata. Sobretot, els erudits tenen una virtut activa, la perseverança, de caràcter intel·lectual i moral alhora, que els fa respectables, per damunt de tot, com a homes. I no és inútil insistir sobre aquest punt, perquè justament l'aspecte humà: fred, pacient, feixuc i sense ànima, de llur tasca, és el que més diàtribes ha suscitat.

Recordo que fa anys vaig sentir contar una anècdota, que ignoro si és totalment certa i si la reportaré exactament, però en tot cas el que interessa d'ella és la significació, més que la fidelitat històrica. Unamuno, que és un home tan sensible, tan inquiet — i tan erudit! — visitava el nostre Institut d'Estudis Catalans. La plana major l'acompanyava a recórrer les dependències per les quals l'hoste eminent anava deixant el ressò dels seus mots aguts i vagament impertinents. Un moment, va iniciar una breu diatriba contra l'erudició: l'erudició mata l'esperit, destrueix la part viva del món o la falsifica amb els seus inventaris inútils, etc. Quan hagué acabat, i canviant de tema, es dirigí al senyor Jaume Massó i Torrents que s'esqueia trobar-se a prop seu i li preguntà:

— ¿Què prepara usted? ¿Qué hace usted ahora?

— Pues verá usted, don Miguel — va contestar-li el senyor Massó amb aquell aire ingenu i espavilat a l'hora, de bona raça —, yo hago erudición.

El senyor Massó feia erudició. El senyor Massó és una figura considerable dins la cultura catalana. Ex-president de l'Institut i ex-president de l'Ateneu. El nostre renaixement li deu una col·laboració eficaç: recordeu només la col·lecció de *L'Avenc*, i tot el que ella significa. Particularment, nosaltres li devem les primeres emocions literàries de la nostra vida. Doncs bé, el senyor Massó acaba de publicar el primer volum del *Repertori de l'antiga literatura catalana*, que és la seva obra més important, l'esforç més valuós de la seva vida.

Esquemàticament, l'obra serà un índex general històric de tots els autors antics i de totes les produccions literàries en llengua catalana. Aquest primer volum publicat, i el volum pròxim, són dedicats a la poesia. Però aquest índex, que per ell sol significa una tasca enorme, apareix completat amb comentaris de tota índole: literaris, bibliogràfics, paleogràfics, històrics.

De la dificultat d'establir sistemàticament aquest índex pot donar-ne una idea el fet que el senyor Massó en publicar l'any 1914 la *Bibliografia de poemes catalans antics*, anunciava com a pròxima l'aparició del *Repertori* que ara s'inicia. La tasca no s'interrompí un moment. L'esquelet de l'obra, i virtualment tota ella, era acabat fa anys. Dificultats de tota mena n'ajornaren la publicació, però han permès, en canvi, completar el treball primitiu amb les més recents aportacions a l'estudi de la literatura catalana antiga i perfeccionar-lo metòdicament, introduint a les classificacions per èpoques, per escoles i per autors, un ordre cada cop més sistemàtic. Aquest mètode i el gran aparell de notes, i descripció de manuscrits, erudicions i comentaris de les obres registrades, no té, com podria semblar, un valor simplement accessori. És una cosa altament sig-

nificativa en la cultura del país; és un fruit de maduresa. El saber treballar, aquest «saber treballar» característic de la gent de l'Institut, exacte i auster, és un dels nostres més legítims motius d'orgull, perquè és un mèrit que ens situa plenament en el clima cultural europeu.

Això, pel que es refereix a l'aspecte formal de l'obra. Ara, el seu contingut té un valor decisiu per a la història de la cultura catalana i és un instrument de treball indispen-

J. Massó i Torrents, per Ramon Casas

sable a tothom que vulgui conèixer algun aspecte de la nostra literatura antiga. Aquest interès no és exclusiu dels professors i dels historiadors de la literatura. La producció literària és un dels testimonis històrics més eloqüents i ens il·lustra d'una manera més viva que el document oficial sobre múltiples aspectes: polítics, socials, artístics, folklòrics, d'una època. A través de les cites i transcripcions abundants que inclou aquest *Repertori*, passa una alenada autèntica de la vida medieval del nostre poble. Aquest primer volum de *Poesia* comprèn des de la poesia trobadoresca, amb Ofè de Moncada (segle XI) i el primer comte-rei, Alfons I de Barcelona (segle XII, contemporani de l'autor de *Mio Cid*), fins a Pere March i Anselm Turmeda (de començaments del XV).

La coberta d'aquesta obra porta el títol de l'Institut d'Estudis Catalans. Científicament parlant, aquesta és una publicació de l'Institut que ha sofert totes les revisions tècniques i gramaticals protocol·làries en aquella casa. La coberta inscriu així mateix el nom de l'Editorial Alpha, títol que reuneix tots els mecanatges editorials del senyor Cambó. Durant la Dictadura, l'Institut vivia en la clandestinitat i de les aïmoines. Els noms de Cambó i Patxot van units per sempre a aquest període de l'Institut. La llarga gestació d'una obra com el *Repertori* ha motivat que fins ara no vegem els resultats d'un gest que data d'alguns anys.

L'edició del llibre (600 pàgines denses) és pulcra i severa, com escau a un llibre de treball, i no de bibliòfil: gran format, tipus clars i variats, amples marges.

E. NICOL

UNA REEVOCACIÓ

Clemenceau, literat

Dues circumstàncies diferents han fet reevocar la gegantina figura de Georges Clemenceau. La primera, a propòsit d'un monument seu als Camps Elisis, destinat a recordar a les generacions futures el «Pare de la Victòria»; la segona, en ocasió de l'aprovació d'una llei presentada pel gran home en 1907, i que constitueix el màxim que es pugui concebre en matèria de llibertat i d'invulnerabilitat del ciutadà.

Poques vides foren tan mogudes i tan plenes d'acció com la de Clemenceau, el gran republicà, que per les seves idees fou empresonat dues vegades i condemnat pels tribunals de Napoleó III a ésser afusellat, pena de la qual escapà quasi per miracle. En la història política de França, Clemenceau ha ocupat, durant més de mig segle, un lloc de primer rang. Des de quan freqüentava el Barri Llatí, i escrivia en petits diaris, donà ja prova del seu caràcter inquiet i pugnac, però sense negligir els seus estudis de medicina. Les hores tràgiques del 1870 arreplegaren Clemenceau en la vida pública, com a *maire* de Montmartre i després com a membre de la històrica assemblea de Bordeus. Al cap d'un partit durant quinze anys, s'esforçà a fer comprendre que l'oposició i la crítica són les formes de l'afirmació de demà. Cap el 1885, una coalició d'enemics, que no vacil·laren a recórrer a la calúmia, aconseguí d'impedir-li d'assumir el poder, i arribà aduè, en el seu odi implacable, a fer-li perdre el lloc a la Cambra, on representava el districte del Var.

Fou aleshores quan Clemenceau substituï la paraula per la ploma i la tribuna pel diari, revelant-se un gran periodista, polemista temible, d'inehauribles recursos, intel·ligent i profundament culte. Ràpidament sobresortí, tant en el comentari polític com en la crítica literària; a més a més, desenrotllat, en assaigs, una filosofia naturalista i social.

Aquesta nova actitud seva li féu guanyar l'admiració dels amics i l'estima dels adversaris, perquè tots unànimement veien en ell un home nou.

En ocasió del tumultuós afer Dreyfus, els articles de Clemenceau foren els que majorment influïren en l'opinió, per llur lucidesa de concepció i per la lògica cenyida amo que s'analtzaven els fets.

El gran fill de la Vendée no ha estat solament un home polític i un periodista de gran valor, sinó també un literat eminent.

No és ara l'ocasió, ni ací el lloc, de parlar de Clemenceau home d'Estat. Com a periodista recordarem que inicià la seva carrera com a col·laborador de *Le Temps* i fundà i dirigí diaris — *La Justice*, *L'Aurore*, *L'Homme libre* que després fou *L'homme enchaîné* — que quedaran en la història del periodisme de la República.

La seva producció literària no ha estat excessivament vasta, però és de les destinades a resistir sense por d'oblit. Recordem — entre les obres principals — *La melle sociale*, *Le Grand Pan*, *Au fil des jours*, *Aux embuscades de la vie*, *Les plus forts*, *Au soir de la pensée*, *Demosthène*, un recull d'estudis sobre el món hebraic: *Au pied du Sinaï*, i *Le voile du bonheur*, comèdia.

Per comprendre exactament el sentit de les obres de Clemenceau cal llegir i rellegir amb molta atenció els prefacis de *La melle sociale* i *Le Grand Pan*, prefacis molt desenrotllats i molt explícits, d'una anàlisi veritablement profunda dels estats històrics i de les etapes del pensament de la humanitat, d'una bellesa d'estil i d'una coherència d'idees que demostra com l'orador d'ahir es troba a l'unison amb l'escriptor de demà.

No provarem d'examinar particularment el valor de les obres del gran francès; però donarem una ràpida mirada a un dels seus llibres més notables, el que més que els altres és de preveure que restarà en la història de la literatura francesa.

«Pan ens mana. Cal obrar. L'acció és el principi, l'acció és el mitjà, l'acció és el fi. L'acció obstinada de cada home en benefici de tots; l'acció desinteressada, superior a les mesquines glòries, a les remuneracions promeses en l'eternitat, com a

les desesperacions que segueixen les batalles perdudes; o de la mort ineluctable; l'acció en evolució d'ideal, única força i virtut total...»

Quina és aquesta veu que s'eleva així, es fa sentir a través del tumult de les teories, les lluites dels interessos i que demana a l'home que es conegui bé ell mateix, que es doni tot sencer, que visqui, en una paraula? Què és aquest himne a l'acció, que es sent ressonar entre les discòrdies, les incerteses i les indiferències?

Clemenceau escrivint, per H. Evenepoël (1899)

Es precisament la veu de Clemenceau que arriba a través del seu llibre *Le Grand Pan*. És l'himne de l'home que sabé obrar sempre, que veié la seva acció interrompuda de cop; però sense que es perdés en la catàstrofe. Volgué i sabé restar dempeus, amb la voluntat indòmita de vèncer els obstacles per durs que es presentessin.

En veritat, l'escriptor és gran i admirable, quan el veiem impellit a través de l'ignot i recórrer els dominis humans envers totes les llums apercebudes en l'univers. Se n'ha apoderat l'ardent desig de conèixer i de propagar el que ha après.

Le Grand Pan completa, o més aviat continua, *La melle sociale*, llibres ambdós en que l'autor encoratja els éssers existents i els que vindran, a acceptar la vida de bon grat, però perquè sigui viscuda en tota llibertat, que és el major bé que es pugui desitjar.

En substància, en els llibres de Clemenceau es nota l'esperit recercador, que es sotreu a les classificacions, a les etiquetes, i és l'adaptació de l'home a tot el que existeix.

«Oh univers! Tot el que et convé, em convé!», exclama Marc Aureli en el pròleg de *Le Grand Pan*, al mateix temps que cita d'Espinosa: «Res no s'ha de definir perfecte o imperfecte; tot es produeix de conformitat a un ordre etern de la natura.» Des d'aquest moment, el llibre de Clemenceau es pot considerar com un viatge a la descoberta de la vida humana. El seu pensament filosòfic es va fent viuac, ràpid, comprensiu, complet; voldrà examinar-ho tot, passar-ho tot pel sedàs, i es confondrà cada vegada més en el conjunt de les coses, en el *Pan universal*...

Clemenceau ha estat sempre mancat de tota forma d'exhibicionisme. Elegit — potser una mica tard — gairebé contra la seva voluntat, membre de l'Acadèmia Francesa, no volgué mai pendre possessió de la poltrona d'immortal. En el fons, ha estat sempre l'home de la *Commune*, i la seva darrera obra de govern, que permeté la salvació de la civilització llatina, no és, ben garbellada, oposada en cap punt amb la seva vida passada.

Es deu molt al caràcter de l'home si les seves obres no han estat més traduïdes, com ocorre de vegades amb qualsevol novel·lista de moda.

No solament per honorar el literat, sinó també en interès de la cultura general, creiem que seria bona feina fer la que encara no s'ha fet, vull dir que sigui més coneguda la producció literària de Georges Clemenceau.

ATHOS NOVELLIS

VARIETATS

J. J. A. Bertrand

Ha estat promogut a la dignitat de Cavaller de la Legió d'Honor el director de l'Institut Français de Barcelona, M. J. J. A. Bertrand. MIRADOR assenyala aquesta notícia amb una viva satisfacció. No és solament la noció dels mèrits que com a erudit i com a propagador de la cultura francesa té contrets M. Bertrand. Les seves obres són prou conegudes i han pesat prou en el terreny de la cultura perquè calgui parlar-ne; la seva acció continuada com a conferenciant i com a professor és prou múltiple per a fer impossible el seu oblit. Tampoc volem ara referir-nos a les simpaties i a l'estimació que el seu contacte personal ha desvetllat entre nosaltres, perquè és un fet ben palès. Volem sí, sobretot, remarcar — ara que el govern francès fa honor als seus mèrits — la seva tasca de catalanòfil. La seva devoció intel·ligent per les coses nostres, que coneix, estima i propaga, fent-les ressonar en el poderós altaveu de la cultura francesa. Fruit d'aquesta seva devoció és l'estudi sobre *Antoni Rubió i Lluch* editat en forma de monografia, el seu treball sobre les relacions entre Goethe i Maragall publicat a la *Revue de Littérature comparée*, els capítols que ens atenen del seu llibre *Les vieilles routes de l'Espagne*, e. volum, que és un índex admirable de les activitats intel·lectuals de la nostra ciutat, *Barcelone, cité d'arts et sciences* publicat l'any passat, i el llibre — actualment en preparació — on es resumeix d'una manera plàstica i senzilla l'evolució de la cultura catalana des de la *Renaixença*. Grans són, doncs, els mèrits contrets per l'il·lustre director de l'Institut Français. MIRADOR reitera en aquest moment el seu afecte admiratiu i la seva felicitació a M. Bertrand.

Excessos d'interpretació

A propòsit d'un llibre de Jacques Chenevière sobre la comtessa de Ségur, autora de tantes i tantes novel·les roses, Edmond Jaloux abocava sobre aquest nom, que no havia desvetllat mai cap suspicàcia ni en els convents de monges, tota la terminologia freudiana. «Crec—deia—que si un deixeble de Freud aplicades a la comtessa de Ségur el mètode psicoanalític, descobriria en els seus llibres un singular estat mental.» Després, arriba a parlar de sadisme i tot. I tantes mestresses puritanes i mares de família zeloses que han estat badant durant setanta anys!

A. de Luppé, des de *Le Correspondant*, creu bo posar aquest comentari a l'article de Jaloux:

«Freud té bones espatlles. Es faci — i, demés, ja comença a fer-se exasperant pel lector — d'explicar-ho tot gràcies a la repressió. Però aquesta explicació *standard* pot girar-se contra el seu autor. Cada u, així, està exposat a exterioritzar un dia, tot d'una, el que ha reprimat llarg temps.»

La influència dels llibres

Ja és clàssic l'exemple de *La cabana de l'oncle Tom*, de Beecher Stowe, que afavirí l'abolició de l'esclavitud dels negres.

Recentment, un altre llibre, del qual ha aparegut a Londres una edició popular, *Story of San Michele*, del doctor Aitel Munthe, ha fet sentir la seva influència... a Itàlia.

I no pas per susceptibilitats com les que han fet protestar l'ambaixador feixista d'unes emissions radiofòniques angleses.

Després de publicar aquest llibre — que era venut a profit de la Societat Italiana Protectora dels Ocells —, Mussolini ha prohibit, per decret, la matança que es feia a Capri de les guatlles que a la primavera, tornant d'Egipte, reposaven en l'esmentada illa.

El doctor Munthe descrivia en la seva obra les gran matances que, fins a garrotades, duïen a terme els habitants de Capri, aprofitant el cansanci de les bèsties.

ACABA DE PUBLICAR-SE
UN NOU LLIBRE
DE
ANDRE MAUROIS

Mes songes que voici

Preu: 15 francs

De venda a la
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Teléfon 12456

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utiltatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 17018

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANÉS i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

Al marge de la mort de Galsworthy

Ara que la mort del darrer Premi Nobel de Literatura torna a donar al nom del gran novel·lista britànic el lluir efímer de l'actualitat, és interessant de remarcar que la concessió de la famosa distinció internacional no va pas merèixer uns comentaris gaire calorosos per part de la premsa anglesa. Hom ha dit que això era degut a la mala impressió que la seva darrera novel·la, *Flowering Wilderness*, ha produït en la societat britànica, i també que servia per a comprovar que ell, com Sinclair Lewis (un altre Nobel), és més famós i considerat com a típic representant del geni nacional a l'estranger que a casa seva. La popularitat de Galsworthy com a crític de les classes benestants angleses no és pas gaire compartida pels models de les seves novel·les. Tampoc els americans no es complauen gaire en els retrats, tan apreciats arreu del món, de Mr. Babbitt o Sam Dodsworth, i no van rebre amb un excés d'entusiasme l'atorgament del Premi Nobel a Sinclair Lewis.

Els mateixos diaris londinencs — no sabem com acolliran ara la nova de la mort de Galsworthy —, van donar la nova de la concessió del Premi amb un laconisme remarkable. El *Times* no li va dedicar ni un editorial, i l'*Observer* i el *Sunday Times* van acompanyar-lo en el silenci. El crític J. C. Squire, del *London Mercury*, va aprofitar l'esdeveniment per a lamentar que el Premi no hagués estat mai concedit a Thomas Hardy. I un articulista del *Spectator* va provar d'explicar la fredor evident dels comentaris tot dient que, així com per als estrangers els anglesos de Galsworthy representaven tota la nació, per a ells només eren una part limitadíssima de llur societat i precisament aquesta diferència de punts d'apreciació era el que aminorava els crítics britànics en frontar-se amb el reconeixement oficial i internacional de Galsworthy com a novel·lista i dramaturg representatiu de la literatura anglesa.

R. T. I. M.

Novetats Literàries
FRANCESES

Prix Goncourt

G. Mazeline-Les Loups
novel·la 620 pàgines Ptes. 8'25

Prix Fémina

R. Fernández-Le Pari
novel·la 328 pàgines Ptes. 8'25

LLIBRERIA FRANCESA
8 i 10, RAMBLA DEL CENTRE

LES ARTS I ELS ARTISTES

UNA ENTITAT MERITÍSSIMA

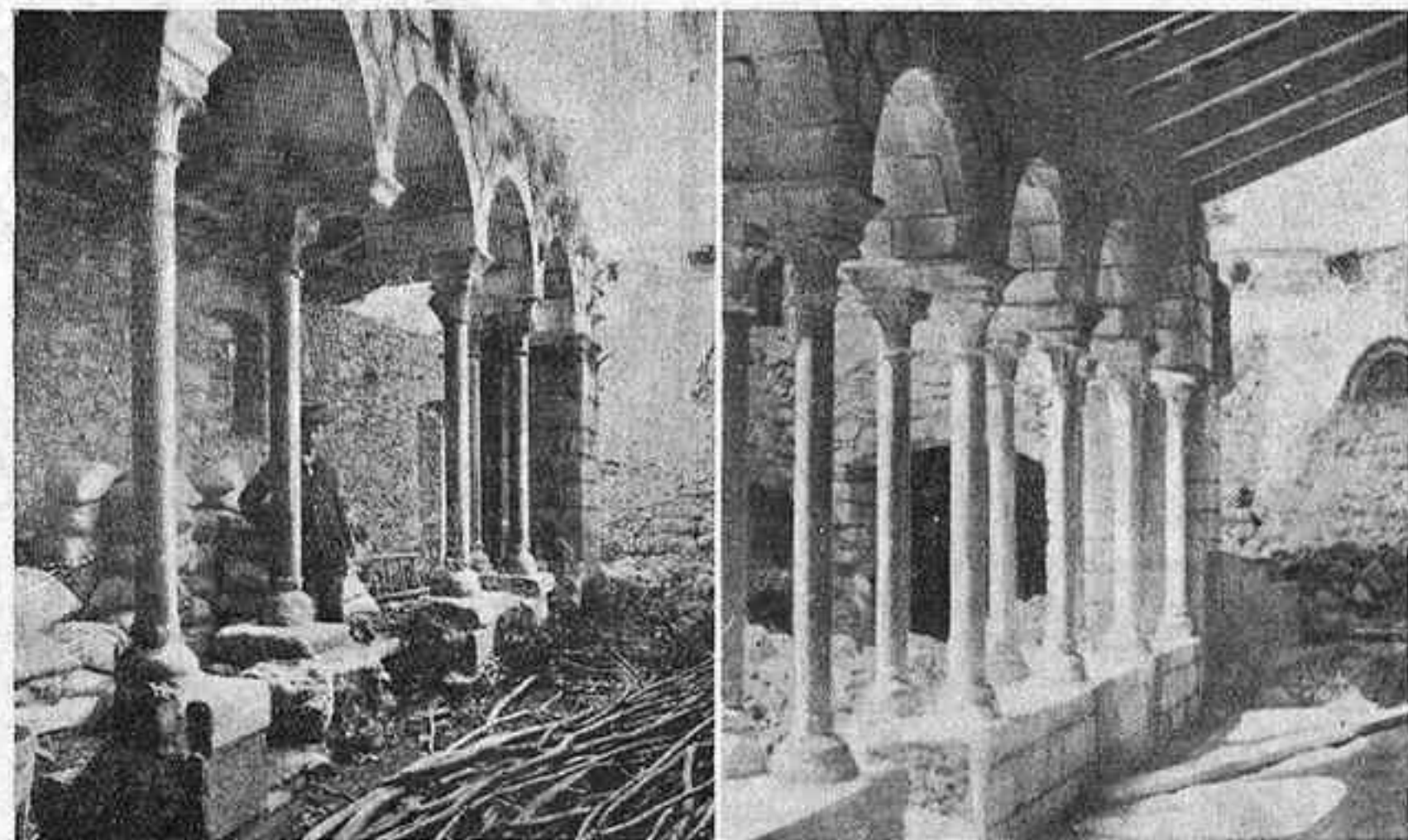
Els Amics de l'Art Vell

Aquests dies ha estat repartida la memòria anual en què, a més de tot allò que és reglamentari que s'hi faci constar, es detalla l'actuació de l'entitat Amics de l'Art Vell.

Són, amb aquesta, tres ja les memòries que posseïm de l'esmentada agrupació, que vol dir tant com quatre anys de vida, temps suficient perquè hom pugui apreciar la tasca d'una entitat i lloar-la si aquest balanç és honorable, o bé fer-hi retrets de passivitat.

Castellfollit de Riubregós. Restauració de l'església romànica de Pa'ma d'Ebre. Consolidació i restauració del claustre del monestir de Breda...

A més a més d'aquestes obres, l'entitat Amics de l'Art Vell ha intervingut sempre que s'ha presentat un perill de pèrdua o destrucció d'algun monument o objecte d'art; ha cridat l'atenció de propietaris negligents, ignorants o poc escrupolosos que malmeten o deixen malmetre obres d'art; ha instat prop de les corporacions públiques la conser-

El claustre del monestir de Breda, abans i després de la restauració efectuada pels Amics de l'Art Vell

Aquesta de què avui parlem es constituïa a primers de 1929, després d'una campanya que Feliu Elias menà des de *La Publicitat* i que trobà acolliment en moltes persones i en quatre entitats: el Círcol Artístic, l'Ateneu Barcelonès, el Centre Excursionista de Catalunya i el Foment de les Arts Decoratives, les quals persones i entitats treballaren perquè la idea llançada per Feliu Elias prengués realitat, com així va succeir.

Amb entusiasme i bona voluntat, àdhuc abans que l'entitat naixent tingués assegurada la vida econòmica, empenygué els serveis per als quals havia estat fundada.

Unes vegades per iniciativa dels seus directius, altres a requeriment de particulars, en els anys que porta de vida, l'entitat ha emprat nombroses restauracions i consolidacions de monuments deixats de la mà de Déu i abandonats a la mà dels homes que menys de bo hi tenien a fer.

Sense pretendre enumerar-los tots, citem-ne alguns. La consolidació de l'església romànica de Sant Ponç de Corbera. La restauració de la font de Sant Bernat i de la Creu d'entrada al monestir de Santes Creus. Consolidació i restauració de l'església romànica de Sant Climent de Coll de Nargó.

Restauració de la Porta Ferrada de Sant Feliu de Guíxols. Restauració del retaule del Roser de l'arxiprestat de Mataró. Obertura del portal de l'antiga muralla de Cambrils. Consolidació de l'església romànica de

vació, preservació i salvament de tot material artístic en perill. Així, quan han corregut perill el vell Hospital de la Santa Creu, el palau dels Padellàs, la pedrera del Mèdol, el castell de Vulpellac, el tipisme de pobles com Tirvia i Isona, les muralles de la Via Vella de Tossa de Mar, el poblat ibèric d'Ullastrell, el dolmen de Roses, les antiguitats de Guissona, el campanar de Molló, la Casa del Conestable de Granollers, etc., l'entitat Amics de l'Art Vell ha cuitat a instar que, per part de qui correspongués, es prenguessin les mesures necessàries per tal d'evitar la minva del patrimoni artístic i arqueològic de Catalunya.

I tota aquesta actuació, que no és ni de bon tros tan intensa com voldrien els dirigents i els components de l'entitat, cal que se sàpiga que es fa amb mitjans materials reduïdíssims, gràcies a l'aportació voluntària, molt sovint petita (i no per manca de bona voluntat), d'un escàs nombre d'adherits, i també gràcies al desinterès amb què els arquitectes César Martinell (secretari dels Amics de l'Art Vell) i Jeroni Martorell renunciaren als honoraris professionals que per llurs treballs els corresponen.

La feina meritòria dels Amics de l'Art Vell, però, no és prou coneguda; caldria parlar-ne sovint i justificar-la en el que val, a fi de cridar l'atenció sobre ella i fer que s'hi interessés el major nombre possible de persones.

Algú potser dirà que la feina que duu a terme l'entitat de què parlem, és feina pròpia de les corporacions públiques, i àdhuc algú deu haver pensat que tot això s'arreglaria amb l'Estatut.

Però s'ha de tenir present que ni en països molt més ben servits que el nostre en aquest aspecte, les corporacions públiques donen l'abast a les atencions d'aquest gènere, i que hi ha feines que cal que algú altre les faci, si qui les hauria de fer no arriba a més.

La funció dels components dels Amics de l'Art Vell és una funció de mecenatge, modest si voleu. Però amb l'aplegat de mecenatges modestos, si aquests són nombrosos, pot fer-se molt. I és per això que ens plau cridar l'atenció sobre la tasca que realitzen els Amics de l'Art Vell, la qual mereix una col·laboració més àmplia que la que té.

J. R.

LA FOTOGRAFIA

Bucovich

L'obra d'art, per reflex que vulgui ésser de la realitat, n'és sempre, més que un reflex, una traducció, a la qual el seu autor imprimeix un caràcter propi, si té prou personalitat perquè això s'esdevingui.

Les realitzacions fotogràfiques—que, com ja no cal demostrar—són també obres d'art, no escapen a la constatació que acabem de fer. El fotògraf, si és un artista, hi imprimeix un segell propi. Com ha dit Waldemar George, l'objectiu és per al fotògraf el que el pinzell és per al pintor: un instrument d'expressió, gràcies al qual copsa i interpreta el món exterior.

No és doncs solament una qüestió purament tècnica, de mera habilitat, el que fa el valor de la fotografia d'art, tot i havent de reconèixer el gran paper que juga la tècnica en l'art fotogràfic, paper que de vegades rep una atenció excessiva, de malabarisme que només pot interessar el professional i els partidaris del «més difícil encara».

En apreciar fotografies, hi ha una gairebé irresistible tendència a confondre l'estil i el tema, dos elements que sovint són íntimament relligats, però que cal destriar. Més que el tema, que l'afició a determinats temes, és l'estil allò que més defineix la personalitat de l'artista fotògraf, tot i que determinats gèneres requereixen un tracte diferent. Aquesta constatació, aplicable a totes les arts, sembla més singularment obligada quan es tracta de fotografia.

La necessitat de no confondre estil i tema en poques ocasions es fa tan present com contemplant les fotografies exhibides actualment a la sala d'exposicions i conferències de la Llibreria Catalònia pel baró Mario de Bucovich, el nom del qual segurament no serà ignorat per qui hagi follejat certes grans revistes estrangeres.

Componen aquesta exposició, un gran nombre de retrats i una bona quantitat de fotografies: paisatges en sentit estricte, paisatges industrials, paisatges urbans, marines, etcètera.

El baró de Bucovich demostra un temperament flexible a adaptar el seu estil, sense deformar-lo, a les exigències del tema. Hom veu en els retrats la màxima intervenció de l'artista, que els estudia, els compon, i no es cansa de provatures fins haver obtingut un retrat d'una gran qualitat i que sigui alhora un retrat. Perquè en fotografia també existeixen els retrats que no s'assemblen a l'original, i de vegades no s'hi assemblen a força de ganes de fer el que s'entenia per fotografia artística uns quants anys enrera, en ple domini del retoc i del flou i en menys-

Bucovich — Retrat d'un noble mogul

preu de la condició primordial d'un retrat que és la semblança.

En canvi, tot aquest treball de composició, d'estudi, és per força absent en les altres fotografies. En elles, tota la gràcia del fotògraf ha de consistir—a més a més de la perfecció tècnica com a element indispensable—en la tria dels elements que ha de fotografiar. I el fotògraf no pot disposar d'aquests elements al seu gust; la realitat els hi dona fets i disposats ja: és ell que n'ha de saber treure partit. La nombrosa sèrie de fotografies de Mallorca, on M. de Bucovich ha residit darrerament, són d'una qualitat fotogràfica i d'una emoció difícilment superables; la primera és qüestió de domini tècnic, la segona depèn exclusivament de la sensibilitat artística del fotògraf. I hem citat la sèrie de Mallorca perquè és la més nombrosa i es refereix a un assumpte conegut, no perquè les altres fotografies no mereixin també una apreciació igualment elogiosa.

J. C.

"EL JEU DE PAUME"

Actualitat feta història

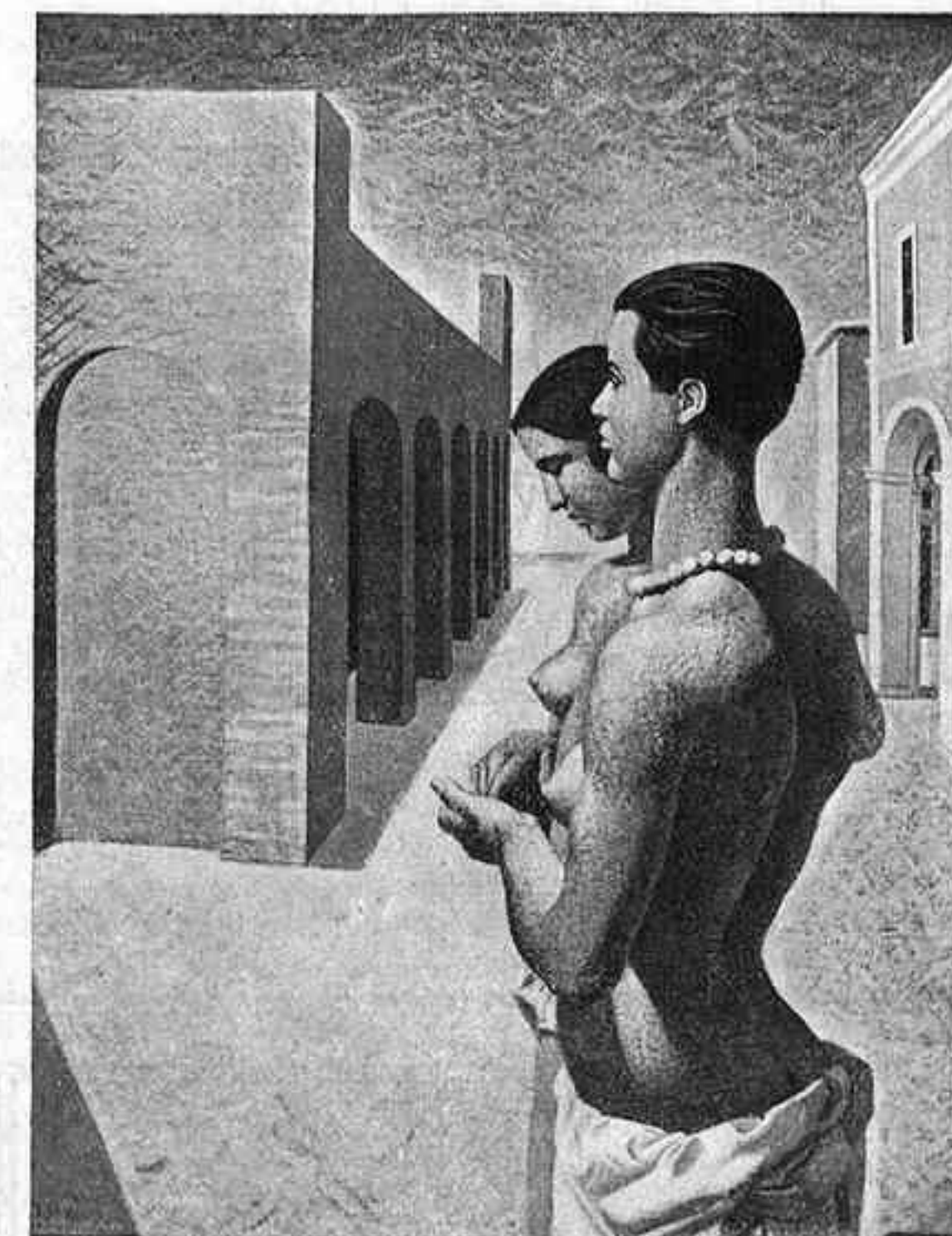
Cal decidir-se en tot moment a veure les coses que ens passen davant dels ulls com a fragments d'història viva. No pas tan orgullosos de nosaltres mateixos que oblidem les precedències que fan possible la naixença de cada cosa—talment els pares fan possible la naixença dels fills—, i tampoc tan humils que ens passem la vida sospirant damunt el gran sofisma que *qualquiera tiempo pasado fue mejor*, sinó en una equilibrada situació intermèdia.

Els fets es produeixen d'una manera bio-

que ha donat a la instal·lació un aire renovat i senzill, discretíssim i molt d'acord amb el to general del museu. Que, cal dir-ho, ofereix al visitant dos aspectes dignes d'ésser diferenciats. L'un d'ells—el menys modern—ens ofereix una sèrie d'obres de tipus nacional ben definit: alemany, belga, espanyol, japonès, etc. A aquesta secció, Espanya, per exemple, està representada sobretot per Ignacio Zuloaga i Valentín de Zubiaurre.

Justament la secció que dona interès al «Jeu de Paume» és absolutament oposada a aquestes nacionalismes: representa la renúncia de tots ells en nom d'uns postulats—d'uns ismes—universals que irradien en tots sentits suprimint fronteres. És el que s'ha anomenat—no val la pena ara de discutir el nom—escuela de París.

Com ha dit el crític i hispanòfil Jean Cassou: «Consagrar el «Jeu de Paume», un dels llocs històrics del cor de París, als pintors estrangers moderns, és oferir doblement un homenatge a França, a la seva potència d'atracció i a una de les èpoques que marcaran dins la història del geni francès el moment en què París fou la capital de la pintura, el laboratori de les més audacioses especulacions, la Roma o la Florència que atrau els bàrbars a la seva escola i els ensenya els encants de la seva disciplina mentre s'abandona als de llurs músiques». Exactament. Solament una remarc. Totes les obres del «Jeu de Paume» tenen una significació. Intimistes, constructivistes, fauves, postexpressionistes; i tots ells una dignitat de cosa realitzada i absolutament definida. Com a peces de museu són ahora acabades i profundes. Ofereixen al visitant el que anomenàvem

Mario Tozzi — Pintura

lògica i, per tant, són tots ells matèria per a l'historiador futur. I no pas com a *apèndix del passat*, sinó com a capítol ordenat i lògic. És per això que he cregut un deure transcendental de la crítica el d'ordenar les coses que es produeixen davant dels seus ulls *com si es construís un capítol d'història ja sobrepassada*. Els fets del nostre temps—el folklore o la pintura, el cinema o l'esport—no són altra cosa que *simptomes* unificables d'un estat general de cultura que pesa damunt de cada manifestació. El crític, doncs, deu preparar la història a mesura que va formant-se, posant de relleu, no pas el bo o el dolent, sinó allò que és significatiu; o—per dir-ho amb una paraula de Valery Larbaud recollida ací mateix—allò que és important.

Aquesta funció crítica pot ésser, però, dificultada per la manca de perspectiva que la proximitat dels fets pugui donar. És en això que els manualistes d'història es recolzen per acabar llurs llibres en arribar al segle XIX. Prèsbites de l'esperit, necessiten veure les coses una mica de lluny per a fer-ne càrrec. Per jo em refereixo a una cosa més concreta: em refereixo a la dispersió que les obres contemporànies sofreixen fins que esdevenen oficialment història, és a dir, *peces de museu*, i són cercades ça i lla per a crear, si és possible, la visió panoràmica de cada moment. I aquesta és una funció de govern que deu precisament no pas esperar la dispersió inicial, sinó vigilar l'eclosió de cada escola, coordinar-la i recollir-la.

Escric això pensant en l'esforç que suposa per als homes que governen la cultura francesa, la consagració del «Jeu de Paume»—el graciós pavelló ple de records de les Tulleries—per a museu d'art contemporani. Heus ací, doncs, el que nosaltres somiàvem. Un aplec d'història—és a dir, un museu—dins del qual perduren—ja intangibles—les vibracions de l'esperit sota les quals ens movem encara. Ací no hi ha vius ni morts, clàssics ni avantguardistes. Ací hi ha obres importants. Hi figuren Picasso, Juan Gris, Modigliani, Chagall, Zadkine, Ensor, Tozzi, Chirico, Pascin i tants d'altres, en tant que la seva obra—revolucionària o no, això ja no interessa—ens ofereix una qualitat personal que és per la seva banda característica del nostre temps. Que és el nostre temps, no pas fet capritxo o moda o isme, sinó, simplement, història. Aquest museu és fet per la iniciativa i l'esforç d'un jove funcionari, André Dézarrois,

nosaltres *garanties constitucionals*; és a dir, un mínim d'intel·ligència i d'artesanía àdhuc en els pintors de tendència sobrealista. No és pas per un atzar, crec jo, que els únics pintors d'aquest tipus siguin dos italians: Giorgio de Chirico i Mario Tozzi, que emmotllen tot el misteri dels seus somnis en una arquitectura plàstica perfecta, més del·lineada i vigorosa en aquest darrer, que no he vacil·lat mai a considerar com una de les figures més impressionants de l'art contemporani.

GUILLEM DIAZ PLAJA

SALA D'EXPOSICIONS

Objectes per a presents
Vidres, Laques i Porcellanes

GALERIES SYRA

DIPUTACIÓ, 262
TELÈFON 18710

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

HOMES DE NEGOCIS PROFESSIONALS...
Víctimes propiciatòries del Surmenage i fatiga cerebral que us
aixafa i inhabilita - Unicament recordeu...

APROVAT PER
L'ACADEMIA DE
MEDICINA I
CIRURGIA DE
BARCELONA

TONIC NERVIOS CERA

LABORATORIS CERA S.A. VICO, 18 y COPERNICO 35 al 39. - BARCELONA

VENDA
FARMACIAS

GRANS NO FETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf 11655

CEPILLERIA MODERNA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

VISITEU

THE CATHEDRAL SHOP
(LA CATEDRAL)

Corribia, 15 (enfrent de la Catedral) Barcelona
Records típics de totes les regions
d'Espanya
(Es parla català)

CEPILLERIA MODERNA
FITO
BARCELONA

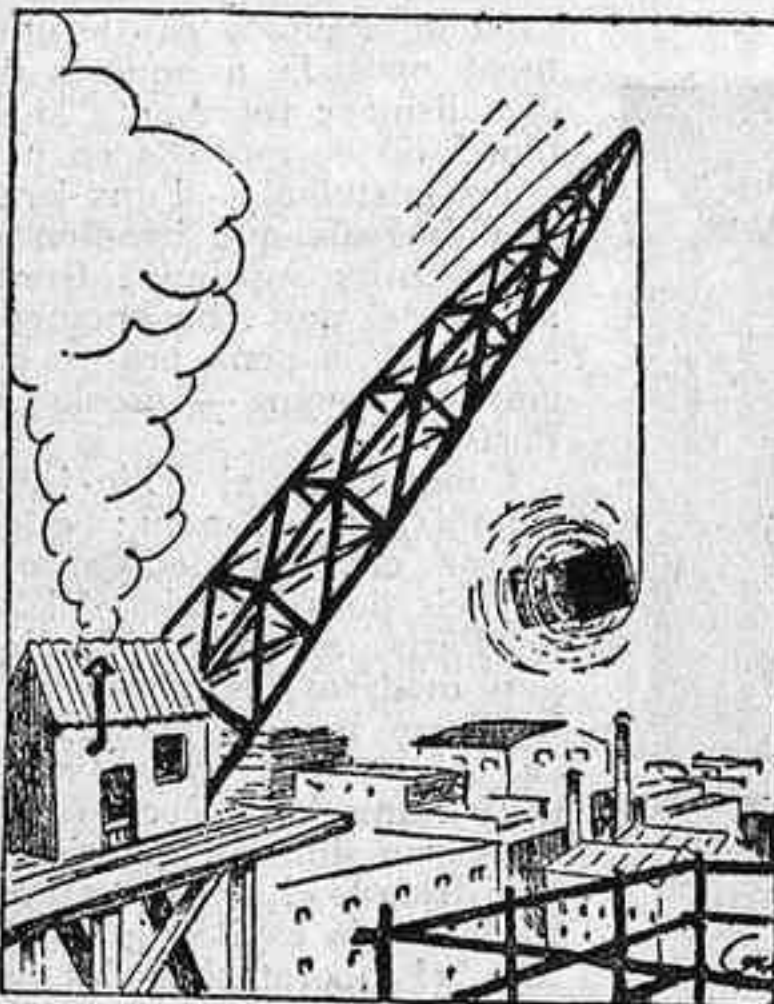
GRANS NO FETATS EN
CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf 11655

—Vol dir al director que fa més d'una hora que m'espero?
—No m'atreveixo a interrompre'l. Ell també s'hi està exercitant.

(Le Journal, Paris)

El maquinista de la grua mecànica juga al yo-yo.

(Dublin Opinion)

La retransmissió dels espectacles

La nostra crònica de la setmana passada insospitadament va tenir una certa actualitat amb la protesta que varen fer algunes entitats professionals de música davant l'autoritat, en el sentit que aquesta prohibís les retransmissions, pretextant uns suposats perjudicis.

L'altre dia, referint-nos concretament a l'òpera, dèiem que les retransmissions, encara que han portat oients nous, no han creat més públic amb el que sent per ràdio. I de seguida afirmàvem que no es pot suposar que l'aficionat a l'òpera, pel fet que aquesta sigui retransmesa, tingui en compte la comoditat i estalvi que suposa quedar-se a casa, i deixi d'anar al teatre. Aquesta era la nostra opinió, i segurament ho és també la de l'empresa que abans organitzava l'òpera ací i ara la dirigeix, ja que no és de creure que deixés de tenir en compte el seu interès, i aquest li feia preferir cobrar una determinada quantitat per retransmissió, a la pèrdua per nosaltres imaginària d'uns assistents que paguen la localitat.

Tot el contrari: les retransmissions han portat al teatre molta gent moguda per l'in-

—Que no sap que les cartes es porten en una safata?

—Jo, sí, senyora; em pensava que la senyora no ho sabia.

(Il 420, Florència)

terès de completar el que la ràdio els havia portat. Afegim a això la tasca de divulgació, que és enorme, ja que, com dèiem, és un fet que moltes persones no poden aguantar una representació sencera d'òpera i en canvi de casa estant cuiten a connectar l'aparell quan s'anuncia una retransmissió i el tenen funcionant fins que aquesta s'acaba. Es podrà dir que ací l'oient es distreu també d'altra forma, i al teatre hauria de concretar la seva atenció en l'escena. Però tot i reconeixent-ho, molts casos hi haurà d'oients als quals interessa fins a tal punt el que escolten, que tenen d'acudir al teatre i frueixen de la representació, amb més coneixement per haver sentit abans la mateixa música per la ràdio.

Queden encara tots els oients de fora, que no tenen altra possibilitat d'escoltar sinó amb la ràdio i el gaudi d'ells no comporta, com té de reconèixer tothom, cap perjudici a ningú.

De totes formes, la protesta semblava ésser feta adduint que el públic es retreia també dels altres espectacles: teatres, cinemes, cafès, etc., etc. Referint-nos a aquests últims, no hi tenen res a dir; al contrari, són molts els que aprofiten, amb aparells col·locats en aquests establiments, la retransmissió per a retenir els clients.

Resten només els teatres i tots aquells espectacles als quals el públic no acut amb un interès especial, fruit d'una afició determinada — ja que en aquest cas el possible espectador no es queda a casa —, sinó que s'omplen en bona part pel passavolant que cerca només distreure's. Primer que tot, cal tenir en compte que la majoria dels oients de ràdio ho són bé per necessitat, és a dir, persones que no surten de casa, o en surten accidentalment. Només en aquest últim cas es pot afirmar que la ràdio perjudiqui als espectacles, però no es pot abusar tampoc de l'argument, ja que no fóra just que si, per a presentar gairebé tots els espectacles: pel·lícules sonores, obres teatrals, revistes, etcètera, aquests elements que ara volen protestar de la ràdio, l'empren precisament per atraure els possibles espectadors que necessiten que hom els cridi l'atenció — i cal dir que la ràdio presta aquest servei als espectacles —, no s'hi val a renegar d'ella. Es pot advertir que totes aquestes emissions de propaganda d'espectacles es fan precisament a l'hora que l'emissió no té un interès especial. Es als migdies quan les emissores radien programes neutres, omplerts la majoria a base de discos de tots els gèneres, perquè aleshores la ràdio amenitza només i d'aquesta forma la propaganda va directament a tots els radioients. En canvi, al vespre, el que escolta la ràdio sap que hi ha dies determinats que les emissores dediquen concretament a un gènere o altre, de tal forma que generalment el radioient escolta interessat per aquesta determinada emissió i, si no li plau, desconnecta l'aparell. Qualsevol empresari pot comprovar l'efecte màgic i la repercussió que té en la captació la radiació d'una obra incompleta, de caient fulltone, i com el públic cuita a acudir al teatre.

Respecte la radiació, però, i concretament referint-nos a les retransmissions i emissions directes d'obres teatrals, que tan desgraciadament fan en algunes ocasions les emissores d'ací, hi ha molt a parlar i ho farem en una altra crònica.

L'ESTRELLA QUE EMPAL·LIDEIX

—Aquesta gent no deuen haver rebut el meu telegrama... Mosso! Porteu-me en triomf fins a l'hotel!

(Le Rire, Paris)

—No ronquis tan fort... el públic podria despertar-se...

(Der Querschnitt, Berlín)

El magistrat, a l'acusat, que seu als bancs del jurat. — Què hi fa aquí?
L'acusat. — He estat nomenat jurat.
— Ja podia entendre que es tractava d'un error. No es pot ésser jurat en el propi procés.
— Doncs miri, em creia que era un cas de sort.

(The Humorist, Londres)

RADIO CATALONIA
133 BALMES 133
AGENCIA
CROSLEY
5lmps CHEVALIER 635p.
5lmparas PACHI 585
4lmps. CHIQUILIN 455
20 mesos de crèdit
Receptors a 2'50 ptes. setmana

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensem al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de nocces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

CATALÀ

llegeix demà i cada dia

La Publicitat

DIARI CATALÀ

Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política,
Arts, Literatura, Música, Ràdio,
Finances, Esports, etc., etc.

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Premsa Diària.	150.000 (com a màxim).	1.800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	3.000.000 (actualment). (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	600 ptes. (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	Al mes

“Agencia General de Anuncios”

(Secció Metro Transversal)

BARCELONA: Pelai, 62, 4.ª - Telèf. 15300

Carrer de Tarragona, 7, 2.ª - MADRID